

GMINA GOCZAŁKOWICE-ZDRÓJ

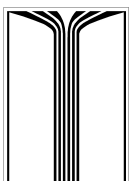
***PLAN OGÓLNY GMINY
GOCZAŁKOWICE-ZDRÓJ***

**PROGNOZA
ODDZIAŁYWANIA NA
ŚRODOWISKO**

CZERWIEC 2026

autor opracowania:

MGR WIESŁAW KONIECZNY

BIURO ROZWOJU REGIONU SP. Z O.O.

Środkowa 5

tel./fax:

e-mail:

40-584 Katowice

(48 32) 205 23 93

brr@brr.com.pl

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie	3
I. 1.	Podstawa prawna, przedmiot i cel prognozy.....	3
I. 2.	Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami	5
I. 3.	Metodyka	7
II.	Ocena aktualnego stanu środowiska na terenach objętych projektem oraz na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	9
II. 1.	Budowa geologiczna i złoża kopalin	9
II. 2.	Rzeźba terenu	11
II. 3.	Gleby	11
II. 4.	Wody	12
II. 5.	Klimat	17
II. 6.	Biosfera i krajobraz	18
II. 6.1.	Struktura przyrodnicza, bioróżnorodność	18
II. 6.2.	Korytarze ekologiczne	20
II. 6.3.	Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody	21
II. 7.	Jakość środowiska	25
III.	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie prawnej na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody	31
IV.	Ocena projektu planu ogólnego w aspekcie uwzględnienia celów ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym	33
V.	Przewidywane oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów podlegających ochronie prawnej na mocy ustawy o ochronie przyrody, w tym obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów	35
VI.	Potencjalne zmiany środowiska w wyniku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	38
VII.	Przewidywane oddziaływania na środowisko	38
VII. 1.	Warunki zdrowotne i bezpieczeństwo ludności	38
VII. 2.	Zwierzęta i rośliny oraz różnorodność biologiczną.....	40
VII. 3.	Wody powierzchniowe i podziemne	42
VII. 4.	Klimat i powietrze atmosferyczne	42
VII. 5.	Powierzchnia ziemi i zasoby naturalne.....	43
VII. 6.	Krajobraz i zabytki	44
VII. 7.	Obszary ochrony uzdrowiskowej	46
VII. 8.	Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	46
VIII.	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	47
IX.	Proponowane metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu	48
X.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	49

SPIS TABEL

1	Zestawienie złóż kopalin ujętych w „Bilansie zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.XII.2024” (PIG PIB, Warszawa 2025)	10
2	Klasy bonitacyjne gruntów rolnych	12
3	Przepływy charakterystyczne rzeki Wisły	14
4	Wartości przepływów o określonym prawdopodobieństwie przewyższenia rzeki Wisły	14
5	Gatunki ptaków stanowiące przedmiot ochrony na obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Górnej Wisły Zarządzenia nr 37/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z 31 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły	22
6	Ocena stanu JCWP występujących na terenie Goczałkowic-Zdroju	27
7	Przedsięwzięcia i czynności zabronione w strefach ochrony uzdrowiskowej	30
8	Zestawienie celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz ocena zgodności rozwiązań projektowanego dokumentu ze wskazanymi celami, mającymi znaczenie dla projektowanego dokumentu oraz sposób ich uwzględnienia w projekcie planu ogólnego .	33

ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY

Mapa: Ocena wpływów ustaleń planu ogólnego na środowisko – skala 1 : 10 000

I. WPROWADZENIE

I. 1. PODSTAWA PRAWNA, PRZEDMIOT I CEL PROGNOZY

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko (zwanej dalej „prognozą”) jest projekt planu ogólnego gminy Goczałkowice-Zdrój (zwany dalej „planem”).

Podstawę do sporządzenia ocenianego dokumentu stanowi Uchwała Nr III/30/2024 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 13 grudnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Goczałkowice-Zdrój oraz o przystąpieniu do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Projekt dokumentu został sporządzony na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, ze zm.). Plan ogólny, zgodnie z art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112), należy do dokumentów wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko - postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji dokumentu. Postępowanie to obejmuje w szczególności: (1) uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie, (2) sporządzenie prognozy, (3) uzyskanie wymaganych opinii, (4) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Zasady i cel sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko reguluje rozdział 2 w dziale IV ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku [...] (Prognoza oddziaływania na środowisko). Bezpośrednią podstawę prawną sporządzenia prognozy stanowi art. 51 ust. 1 cyt. ustawy. Celem prognozy jest w szczególności, zgodnie z art. 51 ust. 1 i 2 przywołanej ustawy:

- ocena istniejącego stanu środowiska oraz określenie potencjalnych zmian tego stanu w przypadku braku realizacji projektu planu ogólnego;
- określenie problemów i celów środowiska istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu;
- określenie przewidywanych znaczących oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów oraz na środowisko: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami i między oddziaływaniami na te elementy;
- przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów;
- przedstawienie (przy wzięciu pod uwagę cele i geograficzny zasięg projektu dokumentu, a także cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów) rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie dokumentu (wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opisem metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru) albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych (ze wskazaniem napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy);
- określenie proponowanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania.

Zgodnie z art. 53 w związku z art. 57 ust. 1 pkt 2 i art. 58 ust. 1 pkt 3 uoś, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Tychach.

Podczas prac nad dokumentacją oparto się o przepisy zawarte w innych ustawach, wraz z powiązanymi aktami wykonawczymi, w szczególności uwzględniając ustawy: Prawo ochrony środowiska, Prawo wodne, Prawo geologiczne i górnicze, o ochronie przyrody, o lasach, o odpadach, o ochronie gruntów rolnych i leśnych. W trakcie prac dokonano wizji terenu oraz przeanalizowano powiązane z przedmiotem prognozy dokumenty i opracowania oraz zebrane materiały, w szczególności uwzględniono:

- Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego (uchwała Nr VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r.)
- Audyt krajobrazowy województwa śląskiego (Uchwała Nr VII/12/2/2025 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 17 marca 2025 r.)
- Baza danych MIDAS, prowadzona przez Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy; <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>
- Baza danych Państwowej Służby Hydrogeologicznej; <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu 31.XII.2024 r. MŚ, PiG, Warszawa 2025
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody <https://crfop.gdos.gov.pl>
- Informacja dotycząca zakładu zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. Zakład Uzdatniania Wody Goczałkowice (...), Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. <https://www.gpw.katowice.pl>
- Natura 2000 – Standardowy formularz danych dla obszarów specjalnej ochrony (OSO), proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW), obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz specjalnych obszarów ochrony (SOO), PLB240001 Dolina Górnej Wisły
- Mapy zagrożenia powodziowego https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpmMZP
- Operat uzdrowiskowy Goczałkowice-Zdrój, Eko-Log Sp. z o.o., Poznań 2018
- Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice, sierpień 2015
- Opracowanie ekofizjograficzne dla obszaru gminy Goczałkowice-Zdrój, Biuro Rozwoju Regionu Sp. z o.o., Katowice 2025.
- Parusel J. B., Skowrońska K., Wower A. (red.) 2007. Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice
- Plan adaptacji Gminy Goczałkowice-Zdrój do zmiany klimatu do roku 2030 (Uchwała Nr LX/417/2024 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 9 stycznia 2024 r.)
- Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (Uchwała Nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.)
- Program ochrony środowiska dla Gminy Goczałkowice-Zdrój na lata 2023-2027 (Uchwała Nr

LVII/402/2023 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 28 listopada 2023 r.)

- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego, LEMITOR Ochrona Środowiska Sp. z o.o., Wrocław 2024 (uchwała Nr VII/3/4/2024 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 10 czerwca 2024 r.)
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2024, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, Katowice 2025
- Sporządzenie strategicznych map hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie śląskim, Pracownia Hałasu Sp. z o.o., LGL Akustyka L. Woźniak, G. Sumara, Ł. Stasiak s.c., Wrocław luty 2022
- Strategiczna mapa hałasu dla odcinków linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie - województwo śląskie - PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Warszawa Centrala, Biuro Ochrony Środowiska, listopad 2022
- Zarządzenie Nr 37/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2014 r. poz. 117)
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 7 grudnia 2022 r. zmieniające zarządzenie (...) w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2022 r. poz. 8379)
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki PLH240039 (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2019 r. poz. 8882)
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 10 października 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki PLH240039 (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2022 r. poz. 6508)

I. 2. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Zawartość i główne cele projektu planu ogólnego

Cel, zasady i tryb sporządzenia planu ogólnego oraz jego zakres merytoryczny określają w szczególności art. 13a - 13m ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 poz. 2758), a także Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 22 listopada 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2024 poz. 1775).

Wymagania dotyczące planu ogólnego określają także inne ustawy, w szczególności: ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54, ze. zm.), ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478), ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, ze. zm.), ustawa z dnia 9 czerwca

2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1290), ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) oraz ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 757).

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, celem sporządzenia planu ogólnego jest określenie: stref planistycznych i gminnych standardów urbanistycznych oraz w razie potrzeby: obszarów uzupełnienia zabudowy i obszarów zabudowy śródmiejskiej.

Ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, w szczególności:

- ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
- formy ochrony przyrody oraz ich otuliny,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, wały przeciwpowodziowe oraz pasy o szerokości 50 m od stopy wału,
- obszary gruntów zmeliorowanych,
- tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi oraz tereny, na których występują te ruchy,
- strefy ochronne ujęć wody,
- obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych,
- tereny górnicze i obszary górnicze wraz z filarami ochronnymi,
- udokumentowane złoża kopalin, kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla i podziemne bezzbiornikowe magazyny substancji,
- zabytki objęte formami ochrony,
- obszary ograniczonego użytkowania,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji,
- obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji,
- obszary ciche w aglomeracji oraz obszary ciche poza aglomeracją,
- grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I–III oraz grunty leśne,
- zakłady o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
- rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz krajobrazy priorytetowe.

Plan ogólny, w granicach gminy Goczałkowice-Zdrój wyznaczył następujące strefy planistyczne:

- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (2,3 ha; 0,02%);
- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (397,4 ha; 8,4%);
- strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (24,6 ha; 0,5%);
- strefa usługowa (91,4 ha; 1,9%);
- strefa gospodarcza (102,5 ha; 2,2%);
- strefa produkcji rolniczej (31,0 ha; 0,7%);
- strefa infrastrukturalna (75,5 ha; 1,6%);
- strefa zieleni i rekreacji (100,1 ha; 2,1%);
- strefa cmentarzy (2,2 ha; 0,02%);
- strefa górnictwa (13,5; 0,3%)
- strefa otwarta (3856,9; 81,2%);
- strefa komunikacyjna (54,9 ha; 1,2%).

Oprócz stref planistycznych określono również gminne standardy urbanistyczne, w szczególności: maksymalną intensywność zabudowy, maksymalną wysokość budynków, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

Powiązania projektowanego dokumentu z innymi dokumentami

Przy sporządzaniu projektu planu ogólnego bierze się pod uwagę obowiązujące i archiwalne dokumenty planistyczne oraz decyzje administracyjne wpływające na sposób zagospodarowania terenów (decyzje o warunkach zabudowy i o pozwoleniu na budowę), dokumenty dotyczące środowiska, a także innego rodzaju dokumenty rangi krajowej, regionalnej i miejskiej (polityki, strategii, plany i programy), istotne dla zagospodarowania przestrzennego).

Głównymi dokumentami, których uwzględnienie w procesie projektowania planu ogólnego jest konieczne, są: obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które zostały przyjęte uchwałami Rady Gminy (13 uchwał) oraz opracowanie ekofizjograficzne. Istotne jest również uwzględnienie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy, strategii rozwoju gminy, planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz audytu krajobrazowego.

I.3. METODYKA

W trakcie prac nad prognozą zebrano i przeanalizowano materiały archiwalne, przeprowadzono niezbędne prace terenowe, przeanalizowano opracowanie ekofizjograficzne i materiały zebrane dla potrzeb tego opracowania. Dokonano identyfikacji obszarów, których zagospodarowanie może ulec zmianie w następstwie realizacji ustaleń planu ogólnego. Zidentyfikowano możliwe skutki wynikające z możliwej zmiany zagospodarowania terenu, określono i oceniono wpływ tych zmian, przeanalizowano wpływy otoczenia na obszar objęty projektem oraz wpływ ocenianych zmian na obszary sąsiednie.

Prognoza obejmuje syntetyczny opis i ocenę stanu środowiska w podziale na jego podstawowe elementy. Odnosi się też do możliwych zmian w środowisku w przypadku nieprzyjęcia ocenianego dokumentu.

W części prognostycznej opracowania zawarto ocenę projektowanych ustaleń planu ogólnego z punktu widzenia ochrony i kształtowania środowiska, sporządzoną z zastosowaniem analizy przestrzennej wspomaganej technikami GIS.

Na podstawie diagnozy stanu środowiska i uwarunkowań planistycznych dokonano również syntetycznej oceny wpływu projektu planu ogólnego na środowisko, uwzględniając wagę oraz rodzaj skutków dla środowiska. Oddziaływanie może być bezpośrednie, pośrednie, wtórne lub skumulowane. Skutki oddziaływania mogą być zarówno negatywne, jak i pozytywne oraz stałe lub chwilowe.

W ocenie wpływu na poszczególne komponenty środowiska wagę skutków ujęto w trzystopniowej skali:

- **nieznaczące** (wynikające ogólnie z powszechnego korzystania ze środowiska, o bardzo ograniczonym oddziaływaniu);
- **niewielkie** (wynikające ogólnie z powszechnego korzystania ze środowiska, jednak o szerszym oddziaływaniu lub w niewielkim stopniu wykraczające poza powszechne korzystanie ze środowiska, miejscowo zubażające pojedyncze lub nieliczne komponenty środowiska);
- **umiarkowane** (powstałe w wyniku działalności wykraczającej poza powszechne korzystanie ze środowiska, negatywne - miejscowo zubażające pojedyncze lub nieliczne komponenty środowiska w stopniu niewykraczającym poza oddziaływania lokalne, albo stwarzające zagrożenie dla ludzi);

Ponadto oceniono:

- odwracalność procesów - **odwracalny, częściowo odwracalny, nieodwracalny**;
- zasięg przestrzenny - **miejscowy** (mieszczący się ogólnie w ramach konkretnej przestrzeni, miejsca, wydzielenia), **lokalny** (dotyczący skali gminy i ewentualnie najbliższego otoczenia), **ponadlokalny** (dotyczący skali regionalnej).

W ramach oceny skutków ustaleń planu ogólnego na środowisko, w podziale na poszczególne obszary, wyznaczono kategorię terenów, gdzie przewiduje się negatywne skutki dla środowiska oraz kategorie terenów, gdzie przewiduje się skutki pozytywne (prezentuje je załącznik kartograficzny). Tereny te wydzielono według kryterium potencjalnej zmiany funkcji terenu.

Przy ocenie terenów pod uwagę wzięto m.in.: wpływ ustaleń planu ogólnego na walory przyrodnicze, korytarze ekologiczne i krajobraz, wpływ na wody, w tym retencyjność obszarów i zagrożenie dla użytkowych zasobów wód, a także narażenie na zagrożenia i uciążliwości (hałas, zanieczyszczenie powietrza).

Przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko są głównie zmiany, jakie projektowany aktualnie dokument planu ogólnego określa w stosunku do obowiązujących ustaleń planów miejscowych. Obowiązujące regulacje planistyczne, zwłaszcza przestrzenne, wywołały już skutki oddziałujące na środowisko. Ocena tych skutków nie podlega weryfikacji w niniejszej prognozie, ponieważ nie są one generowane przez ustalenia sporządzanego projektu planu ogólnego. Istotna jest jednak świadomość wpływu na środowisko wcześniejszej polityki przestrzennej gminy.

W pewnych aspektach analiza obowiązujących dokumentów planistycznych może prowadzić do weryfikacji dotychczasowych regulacji. W stosunku do przypadków ustalonych w planach miejscowych, które stanowią akty prawa miejscowego, weryfikacja polegająca na wycofaniu się z ustaleń, np. zabudowywania terenów niekorzystnie oddziałujących na środowisko, jest trudna do realizacji, gdyż może się wiązać z koniecznością wypłaty odszkodowań przez gminę.

II. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA NA TERENACH OBJĘTYCH PROJEKTEM ORAZ NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

II. 1. BUDOWA GEOLOGICZNA I ZŁOŻA KOPALIN

Obszar gminy znajduje się w obrębie dwóch nakładających się jednostek: zapadliska górnośląskiego i zapadliska przedkarpackiego. W górotworze rejonu Goczałkowic-Zdroju na skałach krystalicznych (prekambryjskie łupki) zalegają osady kambru: piaskowce i mułowce, wyżej leżą utwory dewonu (piaskowce z wkładkami mułowców i zlepieńców oraz wapienie i margle). Strop utworów karbonu pod południowym brzegiem oraz pod zachodnią częścią Zbiornika Goczałkowickiego znajduje się około 600 - 800 m p.p.m., a pod północno - wschodnią częścią gminy - około 0 - 100 m p.p.m. Górotwór karboński pocięty jest licznymi uskokami. Utwory karbonu (wapienie, iłowce i mułowce, łupki, piaskowce z pokładami i przewarstwieniami węgla, przykryte są utworami miocenu (iły, mułki, iłowce, mułowce oraz piaski i żwiry), deponowanymi w pogłębiającym się zapadlisku przedkarpackim. Utwory miocenu, o zróżnicowanej miąższości, tworzą zwartą pokrywę na całym obszarze gminy. Występują bezpośrednio pod utworami czwartorzędu, nie odsłaniając się na powierzchni.

Przypowierzchniową część profilu podłoża skalnego obszaru gminy tworzy zwarta pokrywa osadów czwartorzędowych, o miąższości najczęściej od 10 m do 40 m, sięgającej w plejstocénskich dolinach kopalnych do 100 m. Czwartorzęd reprezentują utwory lodowcowe oraz wodnolodowcowe, akumulowane podczas zlodowacenia sanu 2 (południowopolskiego) i odry (środkowopolskiego) oraz utwory rzeczne i eoliczne – późnoplejstocénskie i holocénskie. Największy udział w profilu osadów czwartorzędowych mają utwory wodnolodowcowe. Stanowią dosyć zwartą pokrywę piasków różnoziarnistych, z przewarstwieniami żwirów. W obrębie utworów fluwioglacjalnych i miejscami fluwialnych zalegają mułki zastoiskowe.

Lessy występują w północnej części obszaru gminy, gdzie okrywają znaczne powierzchnie równiny fluwioglacjalnej, z wyjątkiem den dolin. Utwory te są silnie gliniaste, choć zawierają, głównie w partiach spągowych, również przewarstwienia piasków. Osiągają zwykle do około 3 m miąższości. Piaski i żwiry oraz mułki rzeczne, występujące na powierzchni, pochodzą najczęściej z ostatniego piętra zimnego - wisły (zlodowacenie północnopolskie) oraz z holocenu. Utwory rzeczne piętra wisły tworzą rozległe terasy nadzalewowe w dolinie Wisły oraz duże stożki napływowe. Główną część tych osadów stanowią piaski różnoziarniste z domieszką żwiru, mułków i iłów, miejscami piaskowce, budujące powierzchnię terenu południowego brzegu Zbiornika Goczałkowickiego.

Osady rzeczne holocenu to najczęściej piaski i mułki tworzące niższe terasy. Stropowe partie teras zbudowane są z mad, w których przeważa frakcja pylasta i ilasta. Utwory rzeczne facji korytowej i pozakorytowej występują powszechnie w przypowierzchniowej części profilu podłoża w dolinie Wisły. W dolinach małych cieków w północnej części gminy osady holocenu, zalegające na stokach i wyścielające dna dolin mają znacznie mniejsze rozprzestrzenienie. Reprezentowane są głównie przez kilkumetrową serię gliniasto - ilastą.

Późnoplejstocénskie i holocénskie utwory organiczne, torfy lub namuły mineralno-organiczne ze szczątkami roślin, wypełniają starorzecza w dolinie Wisły – zarówno kopalne, jak i występujące na powierzchni terenu. Miąższość tych utworów sięga miejscami 3-4 m. Mułki humusowe były lub nadal są akumulowane także w stawach hodowlanych występujących przeważnie w dnach dolin.

Złoża kopalin

Pod obszarem gminy występują udokumentowane złoża kopalin - leczniczych (wody lecznicze zmineralizowane i torfy) oraz węgla kamiennego i metanu pokładów węgla. Wody lecznicze oraz złoża węgla kamiennego i metanu są objęte własnością górnictw, zaś złoża torfu - prawem własności nieruchomości gruntowej,

Tab. 1. Zestawienie złóż kopalin ujętych w „Bilansie zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.XII.2024” (PIG-PIB, Warszawa 2025)

Nazwa złoża	Kopalina	Stan zagospodarowania	Zasoby geologiczne bilansowe
Goczałkowice Zdrój I	wody lecznicze zmineralizowane	eksploatowane	132,58 m ³ /h ^x ; 2,34 m ³ /h ^{xx}
Rudołtówce	torfy lecznicze	eksploatowane	105,31 tys. m ³
Silesia	węgiel kamienny metan	eksploatowane	483 890 tys. t 897,15 mln m ³
Pawłowice	węgiel kamienny	rozpoznane szczegółowo	414 263 tys. t
Kobiór-Pszczyna	węgiel kamienny	rozpoznane wstępnie	3 063 506 tys. t
Silesia Głęboka	metan pokładów węgla	zaniechane	2 791,15 mln m ³

Objaśnienia: x – zasoby dyspozycyjne; xx – zasoby eksploatacyjne

Uzdrowisko Goczałkowice-Zdrój Spółka z o.o. posiada koncesję nr 1082/OS/2013 na wydobywanie wód leczniczych (solanek) ze złoża w granicach obszaru górnictwa „Goczałkowice-Zdrój I” oraz we współliniowym terenie górnictwa „Goczałkowice-Zdrój I” o powierzchni 1 392,5 m², udzieloną przez Marszałka Województwa Śląskiego dnia 15.05.2013 r., sprostowaną postanowieniem Marszałka Województwa Śląskiego nr 148/OS/2014 z dnia 14.02.2014 r. oraz zmienioną dn. 27.04.2018 r. decyzją 1414/OS/2018. Koncesja ma ważność do 31.12.2050 r.

Marszałek Województwa Śląskiego decyzją Nr 1083/OS/2013 z dnia 15 maja 2013 r. udzielił Uzdrowisku Goczałkowice-Zdrój koncesji na wydobywanie torfu - borowiny ze złoża "Rudołtówce" w granicach obszaru górnictwa "Rudołtówce I", o pow. 4,81 ha, sposobem odkrywkowym. Termin ważności koncesji wyznaczono do dnia 31 grudnia 2050 r.

Przedsiębiorstwo Górnicze „Silesia” Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach prowadzi działalność górnictw (wydobycie węgla kamiennego) na podstawie koncesji nr 162/94 wydanej decyzją Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 sierpnia 1994 r. (ze zmianami), decyzją Ministra Klimatu z dnia 20 grudnia 2019 r. (decyzja DGK-VI.4771.31.2018.MK.15 z 20 grudnia 2019 r.) ustalone zostały granice obszaru i terenu górnictwa „Czechowice II” oraz termin obowiązywania koncesji do dnia 31 sierpnia 2044 r.

II. 2. RZĘBA TERENU

Ukształtowanie powierzchni terenu na obszarze gminy cechują na ogół niewielkie różnice wysokości względnych oraz łagodne nachylenia.

Według regionalizacji geomorfologicznej Polski Południowej M. Klimaszewskiego (1972), obszar opracowania położony jest w regionach Wysoczyzna Pszczyńska i Dolina Wisły (odcinek zachodni).

Wysoczyzna Pszczyńska jest wysoczyzną akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej. Pokryta jest warstwą osadów lessopodobnych lub lessów, z wyjątkiem niższych partii stoku nachylonego ku dolinie Wisły, gdzie odsłaniają się mniej odporne na erozję osady wodnolodowcowe. Powierzchnia wysoczyzny ma charakter równiny peryglacialnej, tworzącej w rejonie Goczałkowic-Zdroju dwa równoleżnikowe, spłaszczone garby. Większy z nich ma szerokość od około 1200 m w rejonie Zakładu Uzdatniania Wody do około 800 m przy wschodniej granicy gminy. Garb jest niemal płaski, sięga od około 270 m n.p.m. przy ul. Jeziornej do około 265 m n.p.m. na północ od Kolonii Brzozowej. Obniża się łagodnie ku północy i południowi - w stronę dolin Pszczyńki i Potoku Goczałkowickiego. Mniejszy garb ma szerokość 400 - 600 m. W kierunku wschodnim opada stopniowo z 265 m n.p.m. ku ujściu doliny Potoku Goczałkowickiego do doliny Wisły. Stoki opadające ku dolinom są łagodne i przechodzą w zbocza dolin zwykle bez wyraźnych krawędzi. Nachylenia stoków wysoczyzny mieszczą się najczęściej w przedziale około 1 - 3%. Dolina Potoku Goczałkowickiego posiada nieckowate dno, spłaszczające się w dolnym biegu, o szerokości od kilkudziesięciu do około 100 m. Liczne krótkie, wąskie dolinki nieckowate i parowy rozcinają południowy stok wysoczyzny, uchodząc bezpośrednio do doliny Wisły.

Dolina Wisły (odcinek zachodni) stanowi dno Kotliny Oświęcimskiej. Dolina podlegała przemodelowaniu podczas kolejnych cykli erozyjno – akumulacyjnych podczas młodszych pięter klimatycznych plejstocenu i w holocenie. W efekcie tych procesów uformował się system czterech teras aluwialnych z których najbardziej rozprzestrzeniona jest najstarsza (IV terasa). W obrębie tej terasy znajdują się stożki napływowe, usypane wskutek zmniejszania się energii transportowej rzek na odcinkach podgórskich podczas zimnego piętra wisły (złodowacenie północnopolskie). Na terasę IV wkraczają spiętrzone wody Zbiornika Goczałkowickiego (w granicach gminy znajduje się wąski pas wzdłuż południowego brzegu zbiornika).

Młode terasy holoceniowe wypełniają zakola dawnych meandrów Wisły, które bezpośrednio podcinały południową krawędź Wysoczyzny Pszczyńskiej. Zbocza doliny są bardziej połogie poniżej zapory czołowej zbiornika, aż do ujścia Potoku Goczałkowickiego. Krawędzie erozyjne zakoli meandrów (płosa) starszych generacji zostały tam złagodzone wskutek późniejszej denudacji. Niżej, z biegiem doliny Wisły, podcięcia powstały później, o czym świadczy wyraźnie świeższa rzeźba (bardziej strome zbocza podcięć meandrów).

Powierzchnia dna doliny łagodnie obniża się od około 256 - 255,5 m n.p.m. przy zachodniej granicy gminy, do około 240,5 - 241 m n.p.m. przy granicy wschodniej. Nachylenie profilu podłużnego dna doliny Wisły wynosi 0,06%. Dolina wcięta jest w podłoże na głębokość do około 10 - 15 m. Nachylenia terenu w obrębie najbardziej rozprzestrzenionej holoceniowej terasy rzecznej (II) nie przekraczają zwykle 0,5%. Równą powierzchnię terasy urozmaicają płytkie niecki - pozostałości po korytach odciętych przez meandrującą rzekę, zamulonych później powodziowymi osadami rzecznyymi oraz jeziornymi osadami organicznymi i organiczno – mineralnymi.

Na obszarze gminy nie występują warunki do tworzenia się osuwisk (osuwania się mas ziemnych) w rozumieniu art. 17 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

II. 3. GLEBY

Gleby na obszarze gminy wytworzyły się na zróżnicowanym podłożu skalnym. W części północnej, na Wysoczyźnie Pszczyńskiej, dominuje podłoże pyłów ilastych i pyłów zwykłych (lessów) o miąższości ponad 1,5 m, podścielanych w rejonie uzdrowiska i Borków Pierwszych

piaskami gliniastymi. Podobne podłoże - glina lekka pylasta - występuje miejscami na południe od zabudowy Goczałkowic Górnych. W dolinie Wisły podłoże jest bardziej różnorodne i tworzą je mady średnie lub ciężkie, pyły ilaste, piaski średniogliniaste, a miejscami także napłynięty less.

Większość gleb cechuje się dobrą i dość dobrą przydatnością rolniczą (kompleksy pszenne dobry i zbożowo pastewny mocny), z wyjątkiem gleb w dolinie Wisły, gdzie przeważają użytki zielone średnie oraz gleby kompleksów zbożowo pastewnego mocnego i żytniego słabego.

Wśród użytków rolnych (liczących niespełna 780 ha) dominują grunty orne (pow. 624 ha [80% pow. użytków rolnych]). Blisko połowę ich powierzchni stanowią grunty III klasy (najlepsze gleby na obszarze gminy zaliczane są do gruntów ornych [RIIIa, RIIIIb] lub użytków zielonych [ŁIII, PsIII]). Użytki rolne klasy III podlegają ochronie na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (znaczna część tych gruntów posiada jednak zgodę na przeznaczenie na cele nierolnicze, uzyskaną w trakcie sporządzania planu miejscowego). Grunty rolne najslabszych klas (V i VI), przydatnych m.in. do zalesienia, są nieliczne; występują przeważnie w dolinie Wisły.

Tab. 2. Klasy bonitacyjne gruntów rolnych

Rodzaj użytku gruntowego		Powierzchnia (ha)	Udział (%)
III klasy bonitacyjnej		359,83	46,24
	orne RIIIIa	80,36	10,33
	orne RIIIIb	201,21	25,85
	użytki zielone (ŁIII, PsIII)	78,26	10,06
IV klasy bonitacyjnej		380,90	48,94
	orne RIVa	218,62	28,09
	orne RIVb	85,93	11,04
	użytki zielone (ŁIV, PsIV)	76,35	9,81
V i VI klasy bonitacyjnej		37,53	4,82
	użytki RV	37,22	4,78
	użytki RVI	0,31	0,04
Razem		778,26	100,00

Źródło: Ewidencja gruntów i budynków, stan 2025 r.

II. 4. WODY

Wody podziemne

Według podziału obszaru Polski na jednostki hydrogeologiczne (Atlas hydrogeologiczny Polski, 1995), obszar opracowania znajduje się w makroregionie południowym (d), regionie przedkarpackim (XIII), subregionie rybnicko – oświęcimskim (XIII₂).

Zgodnie z podziałem kraju na jednolite części wód podziemnych (JCWPd) przyjętym w planach gospodarowania wodami na lata 2022-2027, część północna znajduje się w granicach JCWPd nr 156, część środkowa i wschodnia - JCWPd nr 157 (kod europejski PLGW2000157), nawiązuje do zlewni Potoku Goczałkowickiego. Część zachodnia, do Lasu Bór i stawu Maciek Borowy obejmuje najdalej na północny wschód wysunięty fragment JCWPd nr 162 (kod europejski PLGW2000162).

Wody podziemne występują w osadach przepuszczalnych tworzących czwartorzędowe, neogeńskie i karbońskie piętra wodonośne.

Czwartorzędowe piętro wodonośne budują piaszczyste i piaszczysto – żwirowe utwory wodnolodowcowe, lodowcowe i rzeczne, tworząc od 1 do 3 poziomów wodonośnych o zmiennych miąższościach, przy czym najczęściej występuje jeden lub dwa poziomy. W obrębie holoceniowego poziomu wodonośnego w dolinach rzek obok piasków często występują wodochłonne, ale stosunkowo słabo przepuszczalne osady. Ich obecność sprzyja utrzymywaniu się podmokłości w dnach dolin. Poziomy plejstoceniowy i holoceniowy generalnie zasilane są bezpośrednio z powierzchni terenu i pozostają w kontakcie hydraulicznym. Głównym wodonoścem wód słodkich są plejstoceniowe piaski wodnolodowcowe o miąższości do 10 m, lub 10-20 m. Zasoby w nich zawarte są jedynym źródłem słodkich wód podziemnych mogących mieć znaczenie z gospodarczego punktu widzenia. Potencjalna wydajność pojedynczego otworu na całym analizowanym obszarze wynosi 10-30 m³/h.

W profilu utworów neogenu przeważają bezwodne skały nieprzepuszczalne (iły, iłowce) o dużej miąższości, stanowiące skuteczną serię izolującą. Wody piętra neogeńskiego zalegają jedynie w izolowanych warstwach lub soczewach piasków bądź żwirów. Większe ilości wody wysycają przepuszczalne osady występujące w spągu najbardziej miąższych partii profilu neogenu pod południową częścią obszaru. Są to reliktywne wody słone i solanki typu Cl-Na o nieodnawialnych zasobach, nienadające się do zaopatrzenia w wodę pitną z uwagi na wysoką mineralizację.

Karbońskie piętro wodonośne budują przepuszczalne piaskowce, piaskowce zlepieńcowate lub zlepieńce, rozdzielone na kilka poziomów nieprzepuszczalnymi wkładkami i warstwami iłowców. Wypełniają je głównie reliktywne wody słone i solanki typu Cl-Na lub Cl-Na-Ca o mineralizacji od kilku do ponad 80 g/dm³, zawierające również jony jodu, bromu, żelaza i boru. Nie mają znaczenia jako źródło zaopatrzenia w wodę pitną lub do celów gospodarczych, wykorzystywane są natomiast do zabiegów przyrodoleczniczych.

Zasoby wód podziemnych piętra czwartorzędowego zaliczono do Użytkowego Poziomu Wód Podziemnych (UPWP) Rejonu Małej Wisły (Q-II), związanego z holoceniowymi i plejstoceniowymi piaskami i żwirami rzeczno- i wodnolodowcowymi. Poza dolinami rzeczno- i wodnolodowcowymi, głębszy poziom wodonośny jest częściowo odizolowany od powierzchni pokrywą słaboprzepuszczalnych osadów lessowych i lessopodobnych oraz glinami rozdzielającymi pierwszy i kolejny poziom wodonośny. Przyjmuje się, że zasilanie wodami opadowymi i roztopowymi odbywa się na całej powierzchni zbiornika. Oceniono, że wody UPWP Q-II są w średnim stopniu (czas pionowej migracji zanieczyszczeń z powierzchni do głównej warstwy wodonośnej wynosi 5-25 lat) lub niskim zagrożone zanieczyszczeniem.

Wody podziemne z poziomów czwartorzędowych są czerpane ujęciami wierconymi. Ujmowane wody nie są wykorzystywane do zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną. W sytuacjach awaryjnych ujęcia mogą stanowić lokalne źródło wody pitnej, jednak wymagane jest uzdatnianie wody ze względu na ponadnormatywną zawartość żelaza, manganu oraz bakterii.

Uzdrowisko Goczałkowice-Zdrój Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczny - Rehabilitacyjny użytkuje studnię P-1, zlokalizowaną na terenie zakładu. Dla ujęcia ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej 20 x 20 m. Wodę wykorzystuje się głównie do rozcieńczania solanek do celów zabiegowych. Do celów pitnych ujmowana woda wymaga uzdatniania. Z kolei na terenie Zakładu Ogrodniczego – Marian Spychała, przy ul. Źródlanej 4 znajduje się ujęcie wód podziemnych wraz z terenem ochrony bezpośredniej. Ponadto istnieją inne ujęcia wód podziemnych dla których nie ustanowiono dotychczas stref ochronnych.

Wody powierzchniowe

Przez obszar gminy przebiega dział wodny oddzielający zlewnię Potoku Goczałkowickiego od obszaru odwadnianego bezpośrednio do Wisły. Goczałkowice-Zdrój leżą na obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Małej Wisły. Środkowa część miejscowości jest położona w zlewni Potoku Goczałkowickiego, natomiast północny fragment gminy znajduje się w zlewni Pszczynki. Są to lewostronne dopływy Wisły.

W krajowym podziale na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) do celów gospodarki wodnej gmina znajduje się w jednostkach: Zbiornik Goczałkowice RW200023211179, Bajerka RW200006211172, Strumień RW2000092111589 oraz Pszczynka od zb. Łąka do ujścia RW20001121169.

Wisła wypływa ze Zbiornika Goczałkowickiego spustem dennym i/lub stałym przelewem burzowym. Urządzenia te znajdują się w północnej części zapory czołowej. Około 500 m poniżej zapory Wisła tworzy już regularne koryto ziemne po połączeniu dwóch odnóg wychodzących od urządzeń spustowych. Dawniej (przed regulacją) koryto rzeki posiadało liczne meandry, czego pozostałością jest przebieg granicy gminy nawiązujący do jej wcześniejszego biegu.

Potok Goczałkowicki, którego całkowita długość wynosi 4,3 km, bierze początek na terenie gminy Pszczyna. Poniżej ul. Głównej płynie w obwałowaniu w stronę zbiornika Rontok, do którego uchodzi. Koryto Potoku Goczałkowickiego zostało przebudowane i obecnie jest całkowicie sztuczne. Wody płyną w betonowym korycie o pionowych skarpach. Zlewnia Potoku Goczałkowickiego przy ujściu do zbiornika Rontok wynosi 5,47 km². Na skutek obniżenia terenu wywołanych szkodami górnictwami nie ma możliwości grawitacyjnego dopływu wód do Wisły. Wody są odprowadzane do rzeki systemem pompowni i kolektorów tłocznych przez służbę wału przeciwpowodziowego Wisły.

W południowej części gminy istnieje ponadto szereg cieków o charakterze kanałów lub rowów melioracyjnych (m.in. Kanał Rybacki, uchodzący do Wisły i rów Kanar, stanowiący dopływ Potoku Goczałkowickiego). Służą one zasilaniu stawów hodowlanych oraz melioracji.

Spośród cieków kontrolowana hydrologicznie jest Wisła. Stacja wodowskazowa „Goczałkowice” znajduje się przy moście w ciągu ul. Uzdrowskiej.

Tab. 3. Przepływy charakterystyczne rzeki Wisły

Przekrój wodowskazowy	Powierzchnia zlewni (km ²)	Przepływ					Okres obliczeniowy
		WWQ ¹	SWQ ²	SSQ ²	SNQ ²	NNQ ¹	
Goczałkowice, kilometr 954,7	744,2	703	123	8,6	0,98	0,47	1956-2010

Objaśnienia:

WWQ – największy przepływ z wielolecia

SWQ – średnia z największych przepływów rocznych (WQ) z wielolecia

SSQ – średnia z przepływów średnich rocznych (SQ) z wielolecia

SNQ – średnia z najmniejszych przepływów rocznych (NQ) z wielolecia

NNQ – najmniejszy przepływ z wielolecia.

Źródło: Projekt ISOK – Raport z zakończenia realizacji zadania 1.3.2 - Przygotowanie danych hydrologicznych w zakresie niezbędnym do modelowania hydraulicznego (2013)

Tab. 4. Wartości przepływów o określonym prawdopodobieństwie przewyższenia rzeki Wisły

Przekrój wodowskazowy	Powierzchnia zlewni (km ²)	Przepływ (m ³) / stan wody (cm)						Okres obliczeniowy
		Q _{10%}	H _{Q10%}	Q _{1%}	H _{Q1%}	Q _{0,2%}	H _{Q0,2%}	
Goczałkowice, kilometr 954,7	744,2	262	579	509	662	682	705	1956-2010

Źródło: Projekt ISOK – Raport z zakończenia realizacji zadania 1.3.2 - Przygotowanie danych hydrologicznych w zakresie niezbędnym do modelowania hydraulicznego (2013)

Ważnym elementem sieci hydrograficznej są zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego (zbiornik zaporowy oraz kompleks stawów hodowlanych, o łącznej powierzchni 209 ha).

Największe znaczenie ma wielofunkcyjny Zbiornik Goczałkowicki (pełni głównie funkcję zbiornika wody użytkowej i funkcję przeciwpowodziową). Jezioro to zajmuje powierzchnię 3200 ha. Przy maksymalnym poziomie piętrzenia (257 m n.p.m.) pojemność zbiornika wynosi 165,6 mln m³, z tego na rezerwę powodziową przypada 45,5 mln m³. Zbiornik powstał w latach 1950 - 55 z przegrodzenia Wisły zaporą ziemną (długość zapory czołowej wynosi 2980 m, a jej szerokość 8 m, korona zapory znajduje się na wysokości 259 m n.p.m.). Średnia głębokość zbiornika wynosi 5,30 m. Poziom wody w zbiorniku jest zmienny; normalny poziom piętrzenia wody wynosi od 255,5 do 255,75 m n.p.m. Krawędź progu przelewu stałego jest na wysokości 256,00 m n.p.m. Wydatek spustu dennego wnosi 241 m³, natomiast przelewu burzowego 694 m³.

Głównym źródłem zasilającym Zbiornik Goczałkowicki jest Wisła, mająca około 82% udział w ilości wód wpływających do zbiornika. Pozostała ilość wody pochodzi z innych cieków (Bajerka, Potok Zbytkowski) i opadów atmosferycznych oraz jest pompowana z rowów odwadniających tereny depresyjne na południowym brzegu zbiornika.

Podstawową funkcją zbiornika jest zaopatrzenie w wodę pitną (ujęcie wody brzegowej), a także ochrona przeciwpowodziowa - zbiornik w znacznym stopniu obniża przepływy kulminacyjne Małej Wisły i przesunęła w czasie moment przejścia kulminacji fali powodziowej poniżej zbiornika (w stosunku do kulminacji łownicy o około 3 godz.). Zbiornik pozwala także na wyrównanie odpływów niżówkowych w okresie suszy (w okresie suszy koryto Małej Wisły jest zasilane stałym odpływem ze zbiornika pozwalającym na utrzymanie życia biologicznego w rzece). Ponadto, w zbiorniku prowadzi się gospodarkę rybacką, a w ograniczonym zakresie pełni on również funkcje rekreacyjne. Zbiornik cechuje się ponadto znaczącą różnorodnością biologiczną i stanowi istotny element służący ochronie przyrody.

Na Zbiorniku Goczałkowickim (w Łące, poza granicą administracyjną gminy), istnieje ujęcie brzegowe wód powierzchniowych pobieranych w ramach systemu wodociągowego Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów SA w Katowicach. Dla ujęcia brzegowego wód powierzchniowych "Goczałkowice" utworzono strefę ochronną. Strefę ochronną ujęcia wody stanowią: teren ochrony bezpośredniej o pow. 6,2 ha (poza granicą gminy Goczałkowice-Zdrój) oraz teren ochrony pośredniej, obejmujący Zbiornik Goczałkowicki i tereny do niego przyległe o łącznej pow. 52,63 km². W granicach Goczałkowic-Zdroju występuje teren ochrony pośredniej, obejmujący zachodnią część gminy o pow. 31,17 km², leżącą generalnie na zachód od zapory czołowej zbiornika.

Granice strefy ochronnej oraz zakazy i ograniczenia w jej obrębie reguluje Rozporządzenie Nr 2/2010 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice (Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 112, poz. 1811).

Na terenie ochrony pośredniej ujęcia wód powierzchniowych obowiązują następujące zakazy :

- lokalizowania składowisk odpadów (niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne, obojętnych) oraz składowania odpadów promieniotwórczych
- budowy autostrad i dróg (z wyjątkiem klasy lokalnej i dojazdowej) oraz torów kolejowych

- lokalizowania nowych zakładów przemysłowych mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ferm chowu lub hodowli zwierząt opartych o bezściółkowy system chowu oraz magazynów produktów ropopochodnych i rurociągów do ich transportu
- lokalizowania nowych ujęć wód powierzchniowych i podziemnych z wyjątkiem studni wykorzystywanych do zwykłego korzystania z wód
- lokalizowania cmentarzy oraz grzebania zwłok zwierzęcych
- wydobywania kamienia, żwiru, piasku z wyjątkiem prac związanych z konserwacją zbiornika
- lokalizowania budownictwa mieszkalnego oraz turystycznego nie podłączonego do kanalizacji sanitarnej oraz bliżej niż 50 m od linii brzegowej z wyjątkiem obiektów związanych z ujęciami wody i stacjami uzdatniania wody
- lokalizowania budownictwa mieszkalnego oraz turystycznego nie podłączonego do kanalizacji sanitarnej oraz bliżej niż 100 m od linii brzegowej na terenach, które do wejścia rozporządzenia w życie nie były w planie miejscowym przeznaczone pod zabudowę
- urządzania nowych parkingów bliżej niż 100 metrów od linii brzegowej zbiornika na terenach, które do wejścia rozporządzenia w życie nie były w planie miejscowym przeznaczone pod zabudowę oraz urządzania nowych parkingów bliżej niż 50 metrów od linii brzegowej zbiornika na terenach, które w planie miejscowym przeznaczone były pod zabudowę.

Zagrożenie powodziowe

Mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego, publikowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”, obejmują w granicach gminy dolinę Wisły. Mapy te wskazują:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($Q=10\%$) – 44,8 ha;
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($Q=1\%$) – 67,6 ha;
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($Q=0,2\%$) – 76,0 ha.
- Obszary zagrożone zalaniem w przypadku zniszczenia wału przeciwpowodziowego, przy przepływie $Q=1\%$ – 225,2 ha.

Ponadto wyznaczono również strefę zagrożoną zalaniem w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia zapory piętrzącej, obejmujące całą dolinę Wisły – do rzędnej ok. 250 m n.p.m. w rejonie Boru I i 248 m n.p.m. w rejonie ul. Uzdrowskiej.

Obszary zagrożone powodzią o prawdopodobieństwie 1% i 10% , stanowią obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu ustawy Prawo wodne. Zgodnie z artykułem 166.1 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.) projekty m.in.: planu ogólnego gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, gminnych programów rewitalizacji, decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego – wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Dokonując uzgodnień uwzględnia się prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, poziom zagrożenia powodziowego, proponowaną zabudowę i zagospodarowanie terenu położonego na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, a także jego aktualne zagospodarowanie i dotychczasowe przeznaczenie.

Ryzyko powodziowe w wyznaczonych obszarach szczególnego zagrożenia powodzią jest ogólnie umiarkowane. Głębokość zalewu w większości tego obszaru mieści się w przedziale 0–0,5 lub 0,5-2 m. Ryzyko powodziowe tylko nieznacznie wzrasta w przypadku wody o prawdopodobieństwie $Q = 0,2\%$. Zagrożone zalaniem są głównie grunty rolne, najczęściej łąki.

Wystąpienie powodzi lub podtopień wodami opadowymi poza doliną Warty może się potencjalnie zdarzyć również w dolinach mniejszych cieków. Ryzyko wystąpienia tego typu zdarzeń nie zostało dokładnie rozpoznane. W dolinie Potoku Goczałkowickiego (pomiędzy ul. Główną i Zimową) w czasie intensywnych opadów dochodzi do lokalnych podtopień. Z kolei przy wysokich stanach wód Wisły następuje problem z odprowadzeniem wód niesionych przez Potok Goczałkowicki i zagrożenie przepełnienia zbiornika Rontok. We wschodniej części gminy najbardziej zagrożone podtopieniami (zalewaniem) są tereny w rejonie ul. Dębowej. Odbiornikiem wód opadowych z tego rejonu jest rów R-A (dopływ bez nazwy), biorący początek w rejonie Kolonii Brzozowa, na terenach znacznych osiadań związanych z eksploatacją węgla. Powierzchnia zlewni dopływu w związku z obniżeniami terenu znacznie się powiększyła. Pierwotnie rów odprowadzał wody bezpośrednio do Wisły, po przebudowie koryta (przegrodzeniu nasypem) wody kierowane są do zbiornika Rontok.

II. 5. KLIMAT

Goczałkowice-Zdrój są położone w strefie klimatu przejściowego, cechującego się dużą zmiennością i aktywnością atmosferyczną z przewagą oddziaływań polarno - morskich, ciepłych mas powietrza. Obszar gminy cechują sprzyjające warunki klimatyczne - panuje łagodny klimat umiarkowanie ciepłego piętra klimatycznego, o korzystnych warunkach termicznych i długim okresie wegetacji roślin.

Według regionalizacji rolniczo-klimatycznej R. Gumińskiego, obszar gminy leży w dzielnicy XVI - tarnowskiej, w sąsiedztwie dzielnic: XV - częstochowsko-kieleckiej i XIX – podkarpackiej.

Istotne znaczenie dla warunków pogodowych ma położenie w pobliżu Bramy Morawskiej, skąd napływają wilgotne i ciepłe masy powietrza. Bliskie położenie wyniesionego obszaru górskiego Karpat wpływa na podniesienie sum opadów, układ wiatrów i stosunki termiczne.

Przeprowadzone badania warunków klimatu lokalnego, zawarte w Operacie uzdrowiskowym Goczałkowice-Zdrój (2018), wykazały, że:

- roczna suma usłonecznienia wynosi 1758 godzin, najwięcej od maja do sierpnia;
- średnia wartość temperatury powietrza wynosi $9,3^{\circ}\text{C}$; najwyższe temperatury - przypadają na lipiec ($19,4^{\circ}\text{C}$), najniższe na styczeń ($0,9^{\circ}\text{C}$);
- dni gorące notowane są 49 razy w roku, dni upalne występują 12 razy w roku;
- dni mroźne występują 13 razy w roku, dni bardzo mroźne występują bardzo rzadko – zaledwie jeden dzień w roku;
- roczna suma opadów wynosi 809 mm; średnia liczba dni z opadem atmosferycznym to 174;
- mgły obserwowane są 52 dni w roku; w okresie od października do marca jest ich 40, natomiast w okresie ciepłym od kwietnia do września – 12;

- średnia prędkość wiatru w ciągu roku wynosi 2,3 m/s; największe wartości średnie występują od listopada do marca (2,8 m/s), najniższe - od kwietnia do października (1,8-2,0 m/s); dominują wiatry słabe, w większości południowo-zachodnie; udział ciszy w ciągu roku wynosi 14%;
- średnia wartość ciśnienia atmosferycznego wynosi 1016,8 hPa.

Przeciętna wielkość opadów w ciągu roku (wielolecie 1968-2000) wynosiła dla posterunku opadowego Goczałkowice-Zdrój 802 mm. Roczne sumy w roku najsuchszym wynosiły 581 mm (1993 r.), natomiast w roku najbardziej wilgotnym wielkość opadów wynosiła 1076 mm (1970 r.). Maksimum opadów przypada na czerwiec i lipiec (101 - 108 mm), a minimum na styczeń i luty (40 mm). Na półrocze letnie (od maja do października) przypada około 65% rocznej sumy opadów.

Niekorzystną cechą topoklimatu w dolinie Wisły jest podwyższona wilgotność względna powietrza. Ujemnymi cechami tego topoklimatu są także: częstsze występowanie mgły, tworzenie się zastoisk zimnego powietrza oraz stosunkowo częste występowanie przymrozków w czasie pogodnych i bezwietrznych nocy. Jest to skutkiem spływu zimnego (cięższego) powietrza na niższe położone tereny. Topoklimat północnej części obszaru gminy jest na ogół korzystny. Nieco mniej korzystne cechy topoklimatyczne charakteryzują jedynie dolinę Potoku Goczałkowickiego, gdzie mogą występować, chociaż w mniejszym nasileniu, wcześniej opisane zjawiska charakterystyczne dla doliny Wisły. W tym przypadku głównym problemem mogą być predyspozycje terenu do koncentracji zanieczyszczeń w powietrzu w czasie pogody inwersyjnej.

II. 6. BIOSFERA I KRAJOBRAZ

II. 6.1. STRUKTURA PRZYRODNICZA. BIORÓŻNORODNOŚĆ

Szata roślinna

Obszar gminy charakteryzuje się znaczną różnorodnością siedlisk i związanej z nimi roślinności. Występują zbiorowiska leśne, zaroślowe, wodne, szuwarowe, łąkowo-pastwiskowe, segetalne, ruderalne, terofitów zarastających odsłonięte dna zbiorników wodnych oraz roślinność kształtowana przez człowieka. Aktualny stan środowiska przyrodniczego został ukształtowany w wyniku długotrwałych oddziaływań antropogenicznych, czego potwierdzeniem jest spora rozbieżność pomiędzy obrazem roślinności rzeczywistej a mapą roślinności potencjalnej (roślinnością potencjalną są łęgi wierzbowo-topolowe *Salici-Populetum*, łęgi wierzbowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum minoris* oraz grądy subkontynentalne *Tilio-Carpinetum*).

Najbardziej wartościowym z przyrodniczego punktu widzenia typem roślinności są zbiorowiska wodne, szuwarowe oraz zbiorowiska terofitów zarastających odsłonięte dna zbiorników wodnych, związane z głównie z wodami stojącymi (stawy rybne i pojedyncze starorzecze na lewym brzegu Wisły), a także z wodami płynącymi (Wisła poniżej Zbiornika Goczałkowickiego).

Zbiorowiska te odgrywają kluczową rolę dla warunków bytowania ptaków, stanowiących szczególną wartość przyrodniczą obszaru gminy.

Znaczna różnorodność siedliskowa przekłada się na występowanie rzadkich, chronionych i zagrożonych gatunków roślin, które związane są przede wszystkim ze starorzeczami, stawami hodowlanymi, Zbiornikiem Goczałkowickim i terenami leśnymi. Zaobserwowano dotychczas następujące gatunki roślin:

- grąźel żółty *Nuphar lutea* – gatunek bliski zagrożenia NT,

- salwinia pływająca *Salvinia natans* – ścisła ochrona gatunkowa, narażony VU,
- kotewka orzech wodny *Trapa natans* - ścisła ochrona gatunkowa, wymaga ochrony czynnej, zagrożony EN,
- turzycza ciborowata *Carex bohemica* – narażony VU,
- skrzyp pstry *Equisetum variegatum* – narażony VU.

W przypadku notowań niektórych gatunków (nadwodnik trójpręcikowy *Elatine triandra* (ochrona ścisła, VU), ponikło jajowate *Eleocharis ovata* (VU), namulnik brzegowy *Limosella aquatica* (VU) czy rdestnica włosowata *Potamogeton trichoides* (VU)) brak precyzyjnych informacji o ich występowaniu. Znacznymi walorami botanicznymi wyróżnia się Zbiornik Goczałkowicki wraz z jego bezpośrednim otoczeniem. Na obszarze gminy, nad brzegami zbiornika odnaleziono objętą ścisłą ochroną gatunkową i wymagającą ochrony czynnej paproć marsylia czterolistna *Marsilea quadrifolia* (EW – wymarła w dzikiej przyrodzie).

Zbiorowiska leśne z zadrzewieniami zajmują niewielką powierzchnię. Największą wyspę leśną stanowi las Bór. Dominujący udział mają w nim siedliska leśne – las mieszany wilgotny i las wilgotny – w których gatunkiem dominującym jest sosna zwyczajna, olsza czarna, dąb szypułkowy lub brzoza brodawkowata,. Część jego powierzchni stanowi zbiorowisko z olszą czarną *Alnus glutinosa* z mniejszym lub większym udziałem brzozy brodawkowatej, podczas gdy inne fragmenty nawiązują do grądu subkontynentalnego lub środkowoeuropejskiego acydofilnego lasu dębowego. Większą rolę odgrywają monogatunkowe agrocenozy, którym towarzyszą chwasty, współtworząc fitocenozy segetalne z klasy *Stellarietea mediae*. Znacznie mniejszą powierzchnię zajmują sąsiadujące z uprawami rolnymi pojedyncze użytki zielone z prostymi zbiorowiskami łąkowo-pastwiskowymi z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*.

Na terenach zabudowy i komunikacyjnych występuje roślinność antropogeniczna: kształtowana przez człowieka (ogrody, trawniki, zieleń ozdobna), roślinność ruderalna z klasy *Artemisietea vulgaris*, roślinność wydepczyskowa z rzędu *Plantaginietalia majoris*, a także powierzchnie całkowicie pozbawione pokrywy roślinnej.

Fauna

Rozpoznanie świata zwierzęcego - z wyjątkiem ornitofauny i terenów położonych na obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Wisły - jest niepełne.

Głównym elementem fauny są liczne gatunki ptaków, w tym chronionych, występujące przede wszystkim na Zbiorniku Goczałkowickim (głównie w jego zachodniej i południowej części) oraz w pozostałej części doliny Wisły. Stwierdzono na nim łącznie 258 gatunków ptaków, w tym 113 gatunków lęgowych. Najistotniejszą grupą związaną lęgowo ze zbiornikiem są niewróblowe ptaki wodno-błotne (44 gatunki), wśród których na uwagę zasługują następujące rzadkie i zagrożone gatunki: czapla purpurowa *Ardea purpurea*, podgorzałka *Aythya nyroca*, szablodziób *Recurvirostra avosetta*, sieweczka obrożna *Charadrius hiaticula*, mewa czarnogłowa *Larus melanocephalus*, mewa romańska *Larus michahellis*, rybitwa czarna *Chlidonias niger*, rybitwa białoskrzydła *Chlidonias leucopterus* i rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*. Poza ptakami lęgowymi zbiornik odgrywa ważną rolę dla gatunków przelotnych.

Najbardziej atrakcyjnym dla ptaków obszarem zbiornika jest jego część zachodnia oraz południowa, gdzie koncentrują się szczególnie istotne dla wielu gatunków podmokłe łąki oraz szuwały i zakrzaczenia, a także stawy poniżej zapory czołowej wraz z otaczającymi terenami również stanowią atrakcyjne siedlisko dla cennej ornitofauny.

Sama Wisła poniżej Zbiornika Goczałkowickiego ze względu na uregulowane koryto i umocnione brzegi nie ma poza okresem zimowym wielkiego znaczenia dla ptaków. W obrębie kompleksu leśnego Bór stwierdzono dotychczas występowanie m.in.: jastrzębia *Accipiter gentilis*, słonki *Scolopax rusticola*, puszczyka *Strix aluco*, krętogłowa *Jynx torquilla*, paszkota *Turdus viscivorus* i kruka *Corvus corax*. Spośród dzięciołów w pobliżu stawów goczałkowickich obserwowano dzięcioła czarnego *Dryocopus martius*, dzięcioła zielonego *Picus viridis*, dzięcioła zielonosiwego *Picus canus*, dzięcioła białoszyjowego *Dendrocopos syriacus*, dzięcioła dużego *Dendrocopos major* i dzięciołka *Dendrocopos minor*.

W związku z dużym udziałem w powierzchni gminy siedlisk wodnych i wodno-błotnych kolejną grupą zwierząt stanowiącą ważny element fauny są płazy i gady. Zbiornik Goczałkowicki oraz wody stawów hodowlanych stanowią ich miejsca rozrodu i bytowania. W obrębie gminy stwierdzono występowanie co najmniej 11 gatunków płazów i gadów, w tym dwóch gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej – kumaka nizinnej *Bombina bombina* oraz żółwia błotnego *Emys orbicularis*. Poza wymienionymi gatunkami z terenu gminy podawano dotychczas: żabę trawną *Rana temporaria*, żabę wodną *Rana esculenta* i żabę jeziorkową *Rana lessonae*, traszkę zwyczajną *Triturus vulgaris*, ropuchę szarą *Bufo bufo*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, rzekotkę drzewną *Hyla arborea*, a spośród gadów – zaskrońca zwyczajnego *Natrix natrix*, żmiję zwyczajną *Vipera berus* i jaszczurkę zwinkę *Lacerta agilis*. Wymieniona lista nie wyczerpuje najprawdopodobniej bogactwa herpetofauny Goczałkowic-Zdroju.

Na ichtiofaunę składają się gatunki występujące w Wiśle poniżej zapory czołowej Zbiornika Goczałkowickiego (w zbiorniku zidentyfikowano co najmniej 51 gatunków ryb i dwa gatunki minogów) oraz gatunki bytujące w stawach hodowlanych, m.in.: karp *Cyprinus carpio*, lin *Tinca tinca*, karaś *Carassius carassius*, a także szczupak *Esox lucius*, sandacz *Sander lucioperca*, tołpyga biała *Hypophthalmichthys molitrix* i pstra *H. nobilis*, amur biały *Ctenopharyngodon idella*.

Ssaki to przede wszystkim gatunki terenów otwartych i strefy ekotonowej, m.in. sarna *Capreolus capreolus*, lis *Vulpes vulpes* i zając *Lepus europaeus*. Najcenniejsze gatunki teriofauny w gminie to występujące w dolinie Wisły wydra *Lutra lutra* oraz bóbr europejski *Castor fiber*, wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej.

Słabiej rozpoznany jest świat zwierząt bezkręgowych. Ze wszystkich grup nieco pełniejsze informacje dotyczą jedynie mięczaków oraz ważek. Stwierdzono dotychczas 11 gatunków małży i 27 gatunków ślimaków, spośród których do rzadkich i zagrożonych w regionie należą: zawójka płaska *Valvata cristata*, zawójka pospolita *Valvata piscinalis* i zawójka rzeczna *Borysthenia naticina*. Odonatofauna gminy reprezentowana jest przez osiem gatunków ważek.

II. 6.2. KORYTARZE EKOLOGICZNE

Zgodnie z koncepcją korytarzy ekologicznych w Polsce (Jędrzejewski i in. 2011), część obszaru gminy wchodzi w skład korytarza ekologicznego Dolina Górnej Wisły (Kpd-10). Korytarz ten rozciąga się wzdłuż doliny Wisły, a w sąsiedztwie Zbiornika Goczałkowickiego przechodzi w korytarz Lasy Pszczyńskie – Beskid Śląski (Kpd-15A).

Według Opracowania ekofizjograficznego do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego (2015), uwzględniającego koncepcję korytarzy ekologicznych opracowaną przez Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska (Parusel i in. 2007), przez obszar opracowania przebiegają różne typy korytarzy ekologicznych:

- korytarz ornitologiczny o znaczeniu ponadregionalnym „Dolina Górnej Wisły” stanowiący fragment ponadregionalnego przystanku „Dolina Górnej Wisły”, z którym od wschodu sąsiaduje kolejny ponadregionalny przystanek „Stawy w Zawadce i Brzeszczach”;
- korytarze teriologiczne: Dolina Wisły wraz ze stawami oraz zbiorowiskami leśnymi, jest częścią korytarza teriologicznego dla ssaków kopytnych K/WISŁA-LPK, biegnącego wzdłuż Wisły w kierunku północno-wschodnim do obszaru rdzeniowego „Lasy Pszczyńsko-Kobiórskie”, a na południe od Zbiornika Goczałkowickiego łączącego się z korytarzem K/BŚ-LPK, zapewniającym spójność Beskidu Śląskiego z Lasami Pszczyńsko-Kobiórskimi;
- korytarz ichtiologiczny - korytarz rzeki Mała Wisła;
- korytarz chiropterologiczny - dolina rzeczna Wisły;
- korytarz spójności obszarów chronionych M22 „Wisła”.

II. 6.3. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY

W obrębie Goczałkowic-Zdroju formami ochrony przyrody, ustanowionymi na mocy ustawy o ochronie przyrody, są obszary Natura 2000 (wyznaczane zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej):

- **obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Górnej Wisły”** (PLB240001), wyznaczony na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa [Dyrektywa Ptasia] dla ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju [art. 5 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody];
- **specjalny obszary ochrony siedlisk „Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki”** (PLH240039), wyznaczony na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory [Dyrektywa Siedliskowa] w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków [art. 5 pkt 19 ustawy o ochronie przyrody]).

Dolina Górnej Wisły PLB240001 (obszar specjalnej ochrony ptaków)

Obszar ten jest chroniony w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133 [par. 2 pkt 94]). W granicach gminy znajduje się 3882 ha z jego powierzchni (15,7%).

Celem wyznaczenia obszaru jest ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracanie zniszczonych biotopów oraz tworzenie biotopów. W obrębie OSO Dolina Górnej Wisły stwierdzono występowanie 270 gatunków ptaków (160 gatunków lęgowych), w tym około 150 gatunków związanych ze środowiskiem wodnym lub błotnym.

Według Standardowego formularza danych dla obszaru Natura 2000 (aktualizacja z marca 2025 r.): obszar obejmuje Zbiornik Goczałkowicki i przyległe stawy hodowlane. Zbiornik Goczałkowicki jest zbiornikiem wody pitnej, wyłączonym z masowej rekreacji (kąpiel, sporty wodne), a uprawianie wędkarstwa jest możliwe tylko z brzegu i to w ograniczonym zakresie. Poziom wody w zbiorniku jest zmienny i w niektóre lata bywa niższy nawet o 2 m od średniej wieloletniej. Na stawach prowadzona jest intensywna hodowla karpia, a jesienią odbywają się polowania. Niewielkie

lasy, głównie liściaste o charakterze grądowym. W ostoi występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi.

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej: bączka, bąka, dzierzby czarnoczelnej, mewy czarnogłowej, rybitwy białowąsej, rybitwy rzecznej, rybitwy czarnej, szablodzioba, ślepowrona, cyranki, czernicy, kokoszki, krakwy, krwawodzioba, perkoza dwuczubego, płaskonosa, sieweczki rzecznej, śmieszki i zausznika. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują bocian biały, muchołówka białoszyja, krzyżówka, głowienka, łyska i perkoz. W okresie wędrowek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrowskiego perkoza dwuczubego, czapli białej i płaskonosa. Ocena obszaru: A – rybitwa białowąsa, ślepowron; B – rybitwa czarna, czernica, mewa czarnogłowa, perkoz dwuczuby, rybitwa rzeczna.

Aktualnie brak jest planu zadań ochronnych. Do 2024 r. obowiązywało Zarządzenie Nr 37/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2013 r. poz.), zmienione Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach (zmiana załącznika nr 4 do zarządzenia [cele działań ochronnych]). Przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły wskazanym w planie zadań ochronnych było 20 gatunków ptaków (tabela).

Tab. 5. Gatunki ptaków stanowiące przedmiot ochrony na obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Górnej Wisły Zarządzenia nr 37/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z 31 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły

L.p.	Kod	Nazwa	
		łacińska	polska
1	A005	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby
2	A008	<i>Podiceps nigricollis</i>	zausznik
3	A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek
4	A023	<i>Nycticorax nycticorax</i>	ślepowron
5	A029	<i>Ardea purpurea</i>	czapla purpurowa
6	A043	<i>Anser anser</i>	gęgawa
7	A051	<i>Anas strepera</i>	krakwa
8	A055	<i>Anas querquedula</i>	cyranka
9	A056	<i>Anas clypeata</i>	płaskonos
10	A059	<i>Aythya ferina</i>	głowienka
11	A061	<i>Aythya fuligula</i>	czernica
12	A123	<i>Gallinula chloropus</i>	kokoszka
13	A136	<i>Charadrius dubius</i>	sieweczka rzeczna
14	A162	<i>Tringa totanus</i>	krwawodziób
15	A176	<i>Larus melanocephalus</i>	mewa czarnogłowa
16	A179	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	śmieszka
17	A193	<i>Sterna hirundo</i>	rybitwa rzeczna
18	A196	<i>Chlidonias hybrida</i>	rybitwa białowąsa
19	A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna
20	A321	<i>Ficedula albicollis</i>	mucholówka białoszyja

Warunkiem zachowania przedmiotów ochrony jest prowadzenie gospodarki stawowej według tradycyjnej stosowanej na tym obszarze technologii oraz utrzymanie dotychczasowych funkcji Zbiornika Goczałkowickiego. Kluczowymi siedliskami dla ochrony gatunków ptaków w ostoi występującymi na obszarze gminy są Zbiornik Goczałkowicki, zwłaszcza jego zachodnia i południowa część, w której występują istotne dla bytowania ptaków siedliska łąk wilgotnych i podmokłych, szuwały i zarośla – oraz stawy hodowlane, a także fragmenty lasu Bór. Stawy cechują się dość zmiennymi warunkami siedliskowymi, dostosowanymi do cyklu hodowli ryb. Znaczna powierzchnia zbiorników, towarzyszące im zbiorowiska szuwarowe, a po spuszczeniu wody – odkryte dno, zarastające zbiorowiskami terofitów zapewniają ptakom odpowiednie warunki do żerowania i lęgów. Mniejszą rolę odgrywa Wisła poniżej Zbiornika Goczałkowickiego, ponieważ jest uregulowana i ma umocnione brzegi oraz użytki rolne pomiędzy korytem Wisły a zabudową Goczałkowic-Zdroju.

Jako zagrożenia istniejące dla gatunków ptaków związanych z siedliskiem wodnym i wodno-błotnym zidentyfikowano, m.in. zaniechanie gospodarki wodnej oraz zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska powodujące zanik szuwarów, degradację i zanik siedlisk, zaniechanie lub brak koszenia łąk podmokłych, które powodują utratę siedlisk w wyniku sukcesji, zalewanie wodą stawu w okresie lęgowym, kiedy ptaki założyły gniazdo na dnie stawu okresowo niezalanego powodujące zniszczenie siedliska i utratę lęgu.

Dla wszystkich lub prawie wszystkich ptaków stanowiących przedmiot ochrony obszaru (z wyjątkiem muchołówki białoszyjej, która jako jedyny gatunek związana jest z lasami, a nie siedliskami hydrogenicznymi) jako istniejące zagrożenia wskazano m.in: turystykę pieszą, jazdę konną i jazdę na pojazdach niezmotoryzowanych, rajdowe kierowanie pojazdami zmotoryzowanymi, oraz zaniechanie gospodarki wodnej i zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska.

Do najczęściej identyfikowanych potencjalnych zagrożeń należą: wytyczanie nowych ścieżek pieszych i rowerowych w pobliżu miejsc bytowania ptaków, lokalizacja nowej infrastruktury przesyłowej (linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia) oraz farm wiatrowych na trasie migracji i w sąsiedztwie miejsc lęgowych ptaków, modyfikowanie akwenów wód stojących polegające na zmianie ich funkcji na skutek niekorzystnej sytuacji makroekonomicznej (w tym na ośrodki rekreacyjne).

Obszary, na których mają być wdrażane działania ochronne (zawierające siedliska kluczowe dla występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony Dolina Górnej Wisły):

- stawy rybne: Maciek, Maciek Borowy, Maciek Kanałowy, Zabrzyszczak I – III;
- fragmenty lasu Bór z drzewami liściastymi (dąb, olsza czarna) w wieku powyżej 75 lat oraz z drzewami liściastymi (olsza czarna) w wieku 50-75 lat.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039

Specjalny obszar ochrony siedlisk Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki (PLH240039) został zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej 2011/64/UE z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny, obszar wodno-błotny wyznaczony na mocy Konwencji Ramsarskiej.

Obszar jest chroniony w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 marca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki (PLH240039) (Dz. U. z 2022 r. poz. 992). Obszar wyznaczono w celu: trwałej ochrony siedlisk

przyrodniczych i populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt innych niż ptaki lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków.

Powierzchnia obszaru wynosi 1650 ha, z czego ponad 80% to wody i bagna, obejmuje zachodnią i południową część Zbiornika Goczałkowickiego oraz fragment jego terenów nadbrzeżnych. Ostoja jest położona w całości w obrębie OSO Dolina Górnej Wisły i w zdecydowanej przewadze w granicach administracyjnych gminy Goczałkowice-Zdrój.

Przedmiotem ochrony są siedliska przyrodnicze oraz gatunki zwierząt innych niż ptaki:

- siedliska przyrodnicze: 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion*;
- gatunki zwierząt: 1355 Wydra *Lutra lutra*, 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*, 1145 Piskorz *Misgurnus fossilis* (wymagana weryfikacja występowania w obszarze - podczas badań prowadzonych w 2018 roku nie potwierdzono występowania piskorza; nie jest to jednak jeszcze przesłanką do uznania, że gatunek ten nie egzystuje w obszarze).

Według Standardowego formularza danych (aktualizacja listopad 2024): Jest to obszar występowania gatunków zwierząt związanych ze środowiskiem wodnym i wodno-lądowym, wymienionych w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Utrzymują się tu 3-4 rodzin wydry, kumak nizinny, traszka grzebieniasta. Prawdopodobnie istnieje tu również populacja żółwia błotnego nieznanej wielkości. Cennym elementem ostoi są wodne fitocenozy salwinii pływającej i żabiścieku pływającego, a także łągi wierzbowe i zbiorowiska szuwarowe. Fitocenozy salwinii i żabiścieku są zaliczane do siedliska przyrodniczego pod nazwą – Starorzeczka i naturalne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nymphaeion* i *Potamion*, kod 3150. Obszar ostoi jest również ważnym miejscem lęgowym i żerowiskowym szeregu gatunków ptaków związanych ze środowiskiem wodnym i nadwodnym – jest częścią ostoi ptasiej Dolina Górnej Wisły”.

Plan zadań ochronnych został przyjęty Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039 (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2019 r. poz. 8882), zmieniony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 10 października 2022 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2022 r. poz. 6508).

Zidentyfikowano następujące zagrożenia: sporty i różne formy czynnego wypoczynku, rekreacji, uprawiane w plenerze Na lewym brzegu Wisły oraz brzegu Zbiornika Goczałkowickiego obserwuje się ślady ingerencji człowieka w siedlisko gatunku. Stwierdzono miejsca z odpadami pozostawionymi przez wędkarzy. Zagrożenie potencjalne – drogi (pobliżu stanowisk gatunku znajdują się drogi, na których może dochodzić do kolizji zwierząt z samochodami).

Celami działań ochronnych są: utrzymanie stopnia antropopresji (droga wojewódzka, sąsiedztwo zabudowań, przepusty pod drogami, brak zabudowy zbiornika, brak obecności drogi asfaltowej w promieniu do 100 m od zbiornika).

Działania ochronne: kanalizacja rekreacyjnego wykorzystywania brzegów rzeki Wisły i Zbiornika Goczałkowickiego w granicach obszaru Natura 2000 poprzez budowę pomostów wędkarskich i wieży widokowej.

II. 7. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

Powietrze atmosferyczne

Na analizowanym obszarze największy wpływ na jakość powietrza atmosferycznego ma tzw. niska emisja, emisja liniowa (zanieczyszczenia komunikacyjne) oraz w mniejszym stopniu emisja wysoka, pochodząca z przemysłu i energetyki – głównie z zakładów znajdujących się w Czechowicach-Dziedzicach, Bielsko-Białej oraz na terenie aglomeracji rybnickiej i katowickiej.

W przypadku obszarów gminy ze zwartą zabudową jednorodzinną na pierwszy plan wysuwa się niska emisja pochodząca z lokalnych kotłowni, głównie budynków jednorodzinnych opalanych węglem. Ten rodzaj emisji jest odpowiedzialny przede wszystkim za powstawanie: pyłu zawieszonego, benz(a)pirenu, tlenków siarki i azotu. Należy jednak podkreślić, że liczba instalacji wykorzystujących nowoczesne kotły na paliwa stałe oraz gaz, jak również pompy ciepła systematycznie rośnie. Jest to m.in. skutkiem wdrażania i egzekwowania znowelizowanych przepisów, w szczególności w zakresie uchwały nr V/36/1/2017 sejmiku województwa śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

W przypadku źródeł liniowych, pochodzących z transportu, największa emisja powstaje wzdłuż ważniejszych ulic znajdujących się w obszarze gminy. Najistotniejsze znaczenie ma droga krajowa nr 1. Emisję od dróg charakteryzuje nieco odmienny skład zanieczyszczeń niż w przypadku źródeł energetycznych. Najbardziej uciążliwymi zanieczyszczeniami są w tym przypadku: tlenek węgla, węglowodory i tlenki azotu.

Jak wynika z rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim za 2024 r., wykonanej wg zasad określonych w art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska, ocena roczna (kryterium ochrony zdrowia) zakwalifikowała strefę śląską, do której należą Goczałkowice-Zdrój do klasy C, ze względu na przekroczenia stężeń benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym oraz częstość przekraczania stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM₁₀ (nie nastąpiło przekroczenie wartości stężeń rocznych pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}).

Na terenie Goczałkowic-Zdroju, przy ul. Parkowej, znajduje się automatyczna stacja Państwowego Monitoringu Środowiska, której wyniki w zakresie stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} o stężenia NO₂ były brane pod uwagę w ocenie strefy śląskiej. Wyniki pomiarów wskazują na brak przekroczenia w roku 2024 wartości dopuszczalnych. W ostatnich latach (od 2020 r.) wartość średnioroczna stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀, w Goczałkowicach-Zdroju, nie była przekroczona. Można zauważyć, że następuje stopniowa poprawa jakości powietrza.

Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego przyjęty uchwałą Nr VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r. (aktualizacja Programu ... przyjętego uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.) określa działania wskazane do realizacji w celu osiągnięcia standardów jakości powietrza. Wśród proponowanych działań, w ramach katalogu dobrych praktyk, znajdują się zalecenia do realizacji w planach zagospodarowania przestrzennego: *Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza*. Należą do nich:

- *Spójna polityka planowania przestrzennego* (m.in.: określanie wymagań w zakresie stosowanych sposobów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe niepowodujące nadmiernej emisji zanieczyszczeń; zachowanie terenów zielonych, planowanie zabudowy pod kątem zachowania przewietrzania miast oraz określonych

wymogów ochrony powietrza, ochrona istniejących i wyznaczanie nowych kanałów przewietrzania miast, szczególnie w miejscowościach o niekorzystnym położeniu topograficznym sprzyjającym kumulacji zanieczyszczeń);

- *Korytarze przewietrzania miasta w pracach planistycznych* (wyznaczanie lub zachowywanie korytarzy przewietrzania, w tym klinów niewywietrzających, poprawiających przepływ powietrza i rozpaczających zanieczyszczenia);
- *Zwiększanie obszarów zieleni i rozwój zielonej infrastruktury* (m.in.: place miejskie, tarasy, dziedzińce i patia, których powierzchnia biologicznie czynna przekracza powierzchnię utwardzoną; aleje czy tereny przy obiektach użyteczności publicznej obsadzone drzewami; lasy; publiczne parki i ogrody, wypoczynkowe tereny sportowe; ogrody działkowe z letnią zabudową i ogrody komunalne; pobocza tras komunikacyjnych na terenach miast i gmin, w tym również pobocza kolejowe; tereny upraw polnych i ogrodnictwa; wody stojące, zbiorniki tymczasowe i tereny podmokłe; tereny zielone, porośnięte zielenią dachy, mury czy ekrany akustyczne).

Problem jakości powietrza może pojawiać się głównie w okresie grzewczym, na obszarach o dużej koncentracji źródeł niskiej emisji i jednocześnie niekorzystnym topoklimacie (obszary o słabym przewietrzaniu w obrębie wklęsłych form rzeźby terenu – inwersyjne). Dotyczy to zwłaszcza terenów położonych w dolinie Potoku Goczałkowickiego. Dolina jest dość intensywnie zabudowana, co utrudnia przewietrzanie tych terenów, pomimo tego, że dolina biegnie z zachodu na wschód, a więc w osi najczęściej wiejących wiatrów z sektora zachodniego.

Wody powierzchniowe

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych przepływających przez obszar gminy są ścieki gospodarczo-bytowe, ścieki przemysłowe, zanieczyszczone wody opadowe i rolnictwo. Zdecydowana większość mieszkańców gminy jest obsługiwanych przez sieć kanalizacji sanitarnej. Ścieki gospodarczo-bytowe pochodzące z terenów nieskanalizowanych są głównym źródłem skażenia bakteriologicznego. Wody deszczowe z dróg, chodników i parkingów powodują zanieczyszczenie przeważnie związkami azotu, węgla, zawiesinami i substancjami ropopochodnymi.

Możliwość ograniczania zagrożenia dla wód w przypadku tego obszaru polega przede wszystkim na sukcesywnej rozbudowie zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków. Inne działania powinny polegać na ograniczaniu przedostawania się zanieczyszczeń z pól uprawnych. Można to osiągnąć poprzez prawidłowe nawożenie (w odpowiednich miejscach, terminach i dawkach) oraz prawidłowe stosowanie środków ochrony roślin – w sposób umiarkowany i zgodnie z zaleceniami producenta.

Klasyfikacja: stanu/potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i stanu wód jednolitych części wód została wykonana w 2022 r., na podstawie wyników badań z lat 2016-2021, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2021 r., poz.1475).

Tab. 6 Ocena stanu JCWP występujących na terenie Goczałkowic-Zdroju

JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Wskaźniki determinujące stan chemiczny	Stan (ogólny)
Wisła od Bładnicy do zbiornika Goczałkowice RW200006211179	umiarkowany potencjał ekologiczny	fitobentos	poniżej dobrego	benzo(a)piren, heptachlor; bromowane difenylotery, rtęć, heptachlor	zły
Zbiornik Goczałkowice RW200023211179	umiarkowany potencjał ekologiczny	fitoplankton	poniżej dobrego	benzo(a)piren, heptachlor; bromowane difenylotery, rtęć, heptachlor	zły
Wisła od zbiornika Goczałkowice do Przemszy RW20001121199	zły potencjał ekologiczny	BZT5, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy; fitobentos, makrofity, makrobezkręgowce, ichtiofauna	poniżej dobrego	benzo(a)piren, benzo(g,h,i)perylen, heptachlor; bromowane difenylotery, rtęć, heptachlor	zły

źródło: www.karty.apgw.gov.pl

Wisła na odcinku przepływającym przez gminę posiada status silnie zmienionej części wód. Termin osiągnięcia celu środowiskowego (dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny) przesunięto do 2027 r.

Wody podziemne

Źródła zanieczyszczeń wód podziemnych są podobne jak w przypadku powierzchniowych, przy czym istotną różnicą jest postrzeganie odporności wód na zanieczyszczenia. Zagrożenie przenikaniem zanieczyszczeń do wód podziemnych jest większe w obrębie skał przepuszczalnych, natomiast w miejscach lepiej izolowanych przez występujące na powierzchni lub płytko pod powierzchnią skały ze znaczną zawartością frakcji ilastej – niewielkie. Zagrożenie przenikaniem zanieczyszczeń do użytkowych poziomów wód podziemnych jest na terenie gminy zmienne. Generalnie zagrożenie przenikaniem zanieczyszczeń do użytkowych poziomów wód podziemnych jest umiarkowane.

Państwowy monitoring jakości wód podziemnych prowadzony jest dla oceny jakości odniesionej do Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd). Według raportu za 2022 r. stan chemiczny JCWPd nr: 156, 157 i 163, obejmujących obszar gminy, został oceniony jako dobry. Stan ilościowy, w przypadku JCWPd nr 156 i 163, oceniono jako dobry, natomiast jako słaby w przypadku JCWPd nr 157. Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych punktów monitoringu wód podziemnych. Prowadzone w 2023 r. badania w punktach pomiarowych w obrębie JCWPd nr 156, poza terenem gminy, wskazywały na III (Mizerów) i IV (Piasek) klasę jakości wód. W przypadku JCWPd nr 157 odnotowano IV klasę (Miedźna, Czechowice-Dziedzice). Badano wody piętra czwartorzędowego.

Hałas

Zagrożenie hałasem w rejonie gminy wynika w głównej mierze z emisji pochodzącej z ciągów komunikacji drogowej i kolejowej. Emisja hałasu z innych źródeł ma mniejsze znaczenie. Najważniejszymi źródłami hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój są: linia kolejowa nr 139 relacji Katowice – Zawardów (ze średniodobowym natężeniem ruchu: 93 pociągi, w tym 19 towarowych [2023 r.], przystankami osobowymi i przejazdem drogowo-kolejowym, których

funkcjonowanie może stanowić dodatkowe źródło uciążliwości akustycznych) oraz droga krajowa nr 1. Dla wymienionych ciągów komunikacyjnych w 2022 r. zostały opracowane strategiczne mapy hałasu.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

Przy analizach imisji hałasu z istniejących dróg i linii kolejowej oparto się o wskaźniki: L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki, zgodnie z przytaczanym wyżej rozporządzeniem, mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem. Wskaźnik L_{DWN} dotyczy przedziału czasu odniesienia równego wszystkim dobom w roku, natomiast wskaźnik L_N dotyczy przedziału czasu odniesienia równego wszystkim porom nocy.

Dopuszczalne równoważne poziomy dźwięku A w decybelach (dB), dla emisji pochodzącej z dróg lub linii kolejowych, wynoszą:

- dla strefy ochronnej „A” uzdrowiska i terenów szpitali poza miastem- 50 dB dla całej doby (wskaźnik L_{DWN}) i 45 dB dla pory nocnej (wskaźnik L_N)
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, terenów zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, domów opieki i szpitali - 64 dB dla całej doby (wskaźnik L_{DWN}) i 59 dB dla pory nocnej (wskaźnik L_N),
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego, zabudowy zagrodowej, terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, terenów mieszkaniowo-usługowych - 68 dB dla całej doby (wskaźnik L_{DWN}) i 59 dB dla pory nocnej (wskaźnik L_N).

Jak wynika ze *Strategicznej mapy hałasu dla odcinków linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie - województwo śląskie (2022)*, zagrożenie przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu, w przypadku strefy ochrony uzdrowskiej jest znaczne. Sięga ono na odległość nawet kilkuset metrów od torów, pomimo zastosowania ekranów akustycznych. W przypadku drugiej grupy terenów, w tym zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrożenie to potencjalnie może sięgać maksymalnie na odległość 80 m. Przeważnie jednak dotyczy strefy 40-50 m od torów. Najmniejsze zagrożenie dotyczy 3 grupy terenów, w tym zabudowy mieszkaniowo-usługowej – maksymalnie do 60 m, przeciętnie 30-40 m.

Jak wynika z opracowania *Sporządzenie strategicznych map hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie śląskim (2022)* oddziaływanie akustycznie tej drogi jest większe niż wcześniej analizowanej linii kolejowej. Pomimo zastosowania ekranów akustycznych jej ponadnormatywne oddziaływanie obejmuje znaczną część strefy „A” ochrony uzdrowskiej, w tym budynki sanatoryjne. Potencjalnie dla drugiej grupy terenów przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu mogą sięgać nawet do 200 m od krawędzi jezdni (w miejscach niechronionych ekranami akustycznymi), najczęściej jednak mieszczą się w przedziale (100 – 150 m). W przypadku 3 grupy terenów wartości te wynoszą odpowiednio do 150 m i 100 – 120 m.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłami promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego, mogącymi stwarzać ograniczenia w zagospodarowaniu terenu, są urządzenia elektroenergetyczne (linie wysokiego i średniego napięcia, stacje transformatorowe), a także stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej.

Przez obszar gminy przebiegają linie wysokiego napięcia 110 kV. W przypadku linii 110 kV trzeba się liczyć z potencjalnym zagrożeniem przekroczenia wartości dopuszczalnych promieniowania elektroenergetycznego w środowisku, w odległości do ok. 15 m od skrajnych przewodów sieci, w sytuacji lokalizacji funkcji związanych ze stałym pobytem ludzi, w szczególności zabudowy mieszkaniowej.

Z badań przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (poza obszarem gminy) wynika, że średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń składowej elektrycznej promieniowania elektromagnetycznego (zakres częstotliwości 3 – 3000 MHz) wyniosła na ogół znacznie poniżej obowiązujących wartości.

Badanie pola elektromagnetycznego strefy A uzdrowiska Goczałkowice-Zdrój Spółka z o.o. zostało przeprowadzone przez Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy (CIOŚ-PIB). Badania pola elektromagnetycznego przeprowadzono w miejscach uczęszczanych przez kuracjuszy. Stwierdzono spełnienie wymagań dotyczących ochrony przed polem elektromagnetycznym, określonych przez: Ustawę o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tj. Dz. U 2017 poz. 1056) oraz Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 kwietnia 2006 r. w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 605 ze zm.).

II. 8. OCHRONA WALORÓW UZDROWISKOWYCH

Gmina Goczałkowice-Zdrój uzyskała status uzdrowiska w 1967 r. Statut Uzdrowiska określa Uchwała Nr XXVII/164/2012 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrowiska Goczałkowice-Zdrój (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2013 r. poz. 1885).

Obszar uzdrowiska dzieli się na strefy ochrony uzdrowiskowej: strefę „A” (pow. 140 ha), strefę „B” (pow. 675 ha) i strefę „C”, obejmującą pozostałą część gminy.

W Operacie uzdrowiskowym Goczałkowice-Zdrój (2018) określono projektowane strefy ochrony uzdrowiskowej wraz z określeniem koniecznych do zachowania terenów zieleni i terenów biologicznie czynnych. W poszczególnych strefach ochrony uzdrowiskowej przyjęto, zgodnie z przepisami, następujące wskaźniki terenów zieleni:

- Strefa A ochrony uzdrowiskowej – nie mniej niż 65%;
- Strefa B ochrony uzdrowiskowej – nie mniej niż 50%;
- Strefa C ochrony uzdrowiskowej – nie mniej niż 45%.

Na mocy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1420, 1572) w poszczególnych strefach ochrony uzdrowiskowej obowiązują następujące ograniczenia (art. 38a – przedsięwzięcia i czynności zabronione).

Tab. 7. Przedsięwzięcia i czynności zabronione w strefach ochrony uzdrowiskowej

Rodzaj zabronionego przedsięwzięcia lub czynności	strefa		
	A	B	C
budowa:			
zakładów przemysłowych ^{a)}	x	x	x
budynków mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych	x		
garaży wolno stojących	x		
obiektów handlowych o powierzchni użytkowania większej niż 400 m ²	x	x	
stacji paliw oraz punktów dystrybucji produktów naftowych	x		
stacji paliw bliżej niż 500 m od granicy strefy „A” ochrony uzdrowiskowej		x	
autostrad i dróg ekspresowych	x		
parkingów naziemnych o liczbie miejsc postojowych większej niż 15% miejsc noclegowych w szpitalach, sanatoriach i pensjonatach, nie większej jednak niż 30 miejsc postojowych oraz takich parkingów przed obiektami usługowymi o liczbie miejsc postojowych nie większej niż 10	x		
parkingów naziemnych o liczbie miejsc postojowych powyżej 50, z wyjątkiem podziemnych i naziemnych parkingów wielopoziomowych		x	
obiektów budowlanych mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem obiektów służących poprawie stanu sanitarnego uzdrowiska	x		
zapór piętrzących wodę na rzekach oraz elektrowni wodnych i wiatrowych	x		
zabronione czynności (działania):			
uruchamianie składowisk odpadów stałych i płynnych, punktów skupu złomu, punktów skupu produktów rolnych, składów nawozów sztucznych, środków chemicznych i składów opału	x	x	
uruchamiania pól biwakowych i campingowych, budowy domków turystycznych i campingowych	x		
prowadzenia targowisk, z wyjątkiem punktów sprzedaży pamiątek, wyrobów ludowych, produktów regionalnych, w formach i miejscach wyznaczonych przez gminę	x		
prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu przepisów ustawy o podatku od towarów i usług	x		
trzymania zwierząt gospodarskich w rozumieniu przepisów ustawy o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich ^{c)}	x		
organizacji rajdów samochodowych i motorowych	x		
organizowania imprez masowych w rozumieniu ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, z wyjątkiem imprez znajdujących się w harmonogramie imprez gminnych	x		
pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze	x	x	x
wyrębu drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych	x		
wyrębu drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych i wyrębu określonego w planie urządzenia lasu		x	x
prowadzenia robót melioracyjnych i innych działań powodujących niekorzystną zmianę istniejących stosunków wodnych	x	x	x
prowadzenia działań mających negatywny wpływ na fizjografię uzdrowiska i jego układ urbanistyczny lub właściwości lecznicze klimatu	x	x	

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych oraz niektórych innych ustaw:

- przepisów art. 38a nie stosuje się m.in. do zakładów przemysłowych, budynków, obiektów, parkingów, stacji, zapór oraz urządzeń, które istniały przed dniem wejścia w życie ustawy (to jest przed dniem 7 lipca 2011 r.);
- przepisów art. 38a w zakresie zakazu budowy budynków mieszkalnych jednorodzinnych, nie stosuje się do budowy takich budynków przez osoby, które uzyskały prawo do nieruchomości przed dniem 2 października 2005 r.

III. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE PRAWNEJ NA MOCY USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 O OCHRONIE PRZYRODY

Obszar opracowania cechuje występowanie szeregu problemów ochrony środowiska, w tym istotnych z punktu widzenia projektu planu. Do podstawowych problemów ochrony środowiska należą:

- zagrożenie dla terenów wartościowych przyrodniczo,
- zagrożenie dla funkcjonowania korytarzy ekologicznych,
- jakość powietrza,
- presja na wody,
- wyłączanie gruntów z produkcji rolnej oraz utrata potencjału użytkowego gleb,
- zagrożenie powodziowe,
- hałas komunikacyjny.

Poniżej opisano niektóre problemy ochrony środowiska, szczególnie istotne dla obszaru gminy Goczałkowice-Zdrój.

Zagrożenie dla wartościowych przyrodniczo siedlisk

Na obszarze gminy Goczałkowice-Zdrój udokumentowano cenne siedliska przyrodnicze, które należałoby chronić poprzez ustalenia planu ogólnego. Najcenniejsze siedliska znajdują się w obrębie obszarów Natura 2000. Ogólnie presja na te tereny jest niewielka, jednak potencjalnie może być znacząca. Istotne jest utrzymanie dotychczasowego użytkowania tych terenów, głównie w zakresie gospodarki stawowej, siedlisk łąk wilgotnych i podmokłych oraz szuwarów i zarośli przy brzegach Zbiornika Goczałkowickiego.

Zagrożenie dla funkcjonowania korytarzy ekologicznych

W obrębie gminy znajdują się różnorodne korytarze ekologiczne: ichtiologiczne, ornitologiczne, teriologiczne, chiropterologiczne oraz korytarze spójności obszarów chronionych. Najważniejsze sieci powiązań przyrodniczych zlokalizowane są w dolinie Wisły. Ochrona i kształtowanie korytarzy ekologicznych w dokumentach planistycznych powinna być realizowana poprzez ochronę otwartości terenów wewnątrz korytarzy, a także tworzenie warunków do poprawy ich drożności.

Jakość powietrza

Problem niskiej jakości powietrza, a zwłaszcza ograniczenia niskiej emisji jest złożony i w mniejszym stopniu uzależniony od ustaleń planu ogólnego. Do działań możliwych do podjęcia na gruncie przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym można zaliczyć uwzględnianie w dokumentach planistycznych: zwiększenia obszarów zieleni (ochronnej), zapewniającej wymianę powietrza na obszarach gęstej zabudowy, ochronę istniejących i wyznaczanie nowych kanałów przewietrzania, szczególnie na obszarach o niekorzystnym położeniu topograficznym sprzyjającym kumulacji zanieczyszczeń oraz ograniczenie nowych źródeł grzewczych opartych o spalanie paliw i umożliwienie sytuowania urządzeń wywarzających energię ze źródeł odnawialnych.

Presja na wody

Konieczna jest ochrona zasobów wodnych oraz zapewnienie korzystnych warunków ich odtwarzania. Jest to możliwe poprzez rezygnację z funkcji terenów, które mogłyby się przyczynić do nadmiernego drenażu użytkowych poziomów wód podziemnych, w szczególności ograniczanie zanieczyszczeń wód powierzchniowych, głównie poprzez rozwój zbiorowego, rozdzielczego systemu gospodarki wodno-ściekowej oraz ograniczanie niekorzystnego wpływu rolnictwa na wody.

Wyłączanie gruntów z produkcji rolnej oraz utrata potencjału użytkowego gleb

Na obszarze gminy znajdują się miejscami zwarte kompleksy gruntów rolnych o dobrej przydatności rolniczej. Zasadna jest ochrona najbardziej wartościowych arealów gleb zarówno przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne, jak również ochrona tych gruntów przed degradacją.

Zagrożenie powodziowe

Zagrożenie powodziowe występuje głównie w dolinie Wisły. Znajdują się tu też obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Konieczne jest zarówno ograniczanie urbanizacji na terenach zagrożonych jak i podejmowanie działań służących ograniczaniu stopnia zagrożenia powodziowego (mała retencja, regulacja koryt). Należy mieć zwłaszcza na uwadze właściwe kształtowanie funkcji terenów i intensywności zabudowy, aby możliwe było bezkonfliktowe odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z ulic i posesji, z uwzględnieniem kształtowania systemu małej retencji oraz ograniczania spływu powierzchniowego (mikroretencji).

Hałas komunikacyjny

Ponieważ zagrożenie hałasem występuje wzdłuż głównych dróg i linii kolejowej, potrzebne jest dostosowanie funkcji terenów położonych wzdłuż tych ciągów komunikacyjnych do wymogów określonych w rozporządzeniu dotyczącym dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Wymaga to w pierwszym rzędzie rezygnacji z funkcji terenów związanych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną oraz terenami zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, domów opieki i szpitali w sąsiedztwie uciążliwych dróg. Jednocześnie należy podejmować działania ograniczające uciążliwość istniejących i potencjalnych źródeł hałasu.

IV. OCENA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO W ASPEKcie UWZGLĘDNIENIA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM

Za dokumenty rangi krajowej i międzynarodowej (w tym wspólnotowej) formułujące cele ochrony środowiska uznane za istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, uznano:

Dyrektywa Rady 92/43 EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Siedliskowa);

Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej - Ramowa Dyrektywa Wodna;

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy;

Europejska Konwencja Krajobrazowa (Florencja, 2000 r.), ratyfikowana przez Polskę w 2004 .;

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (...);

Polityka ekologiczna państwa 2030 (Uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 6 września 2019 r., M.P. 2019 poz. 794);

Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim;

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (Ministerstwo Środowiska, październik 2013).

Wyboru dokumentów dokonano na podstawie zidentyfikowanych istotnych problemów ochrony środowiska występujących na obszarze opracowania, celów ochrony środowiska określonych w dokumentach oraz ustaleń projektu planu ogólnego i ich potencjalnych skutków środowiskowych. W poniższej tabeli wymieniono główne cele formułowane w analizowanych dokumentach oraz w sposób ogólny wskazano rozwiązania projektu istotne z punktu widzenia realizacji tych celów.

Tab.8. Zestawienie celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz ocena zgodności rozwiązań projektowanego dokumentu ze wskazanymi celami, mającymi znaczenie dla projektowanego dokumentu oraz sposób ich uwzględnienia w projekcie planu ogólnego

Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej - Ramowa Dyrektywa Wodna	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- promowania zrównoważonego korzystania z wód, - poprawy jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka, - zmniejszenia zanieczyszczenia wód podziemnych, - zmniejszanie skutków powodzi i suszy,	- koncentracja zabudowy w granicach Aglomeracji Czechowice-Dziedzice, - ograniczanie zainwestowania w strefach zasilania użytkowych poziomów wód podziemnych o słabej izolacji poziomów wodonośnych od powierzchni terenu, - wykluczenie nowej zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, - ochrona naturalnej retencji w dolinach rzecznych,

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- utrzymanie jakości powietrza i jej poprawa,	- ograniczanie powierzchni zabudowy, - kształtowanie korytarzy przewietrzania,
Europejska Konwencja Krajobrazowa (Florencja, 2000 r.)	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- zintegrowanie krajobrazu z własną polityką w zakresie planowania regionalnego i urbanistycznego,	- określenie wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenu, - ochrona przed fragmentacją przestrzeni,
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- ustanawia wspólne ramy dla promowania energii ze źródeł odnawialnych, - określa obowiązkowe krajowe cele ogólne w odniesieniu do całkowitego udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii,	- dopuszczenie na terenie gminy, z pewnymi ograniczeniami wynikającymi z potrzeb ochrony środowiska i krajobrazu, instalacji OZE,
Polityka ekologiczna państwa 2030	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, - poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, - zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, - łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,	- odprowadzenie ścieków głównie w oparciu o sieci kanalizacji służącej do zbiorowego odprowadzania ścieków (w granicach aglomeracji), - zapobieganie nadmiernemu uszczelnianiu gruntów poprzez stosowanie odpowiednich wskaźników powierzchni biologicznie czynnej, - przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym z emisji hałasu poprzez odpowiednie rozmieszczenie stref planistycznych,
Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- ustanowienie ram dla oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, w celu ograniczenia negatywnych konsekwencji dla zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, związanych z powodzią na terytorium Wspólnoty	- uwzględnienie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (tereny zalewowe o prawdopodobieństwie wystąpienia $p=1\%$), - w strefie szczególnego zagrożenia powodzią ustalanie funkcji terenów ograniczające ryzyko powodziowe.
Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody, - wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa, - wspieranie rozwoju wykorzystania informacji przestrzennej z wykorzystaniem technologii cyfrowych.	- ochrona dolin rzecznych przed zainwestowaniem - kształtowanie retencji dolinowej, - zapobieganie tworzeniu się obszarów zwartej zabudowy z niedostatecznym udziałem zieleni, - wykonanie projektu dokumentu w technice GIS.

V. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE PRAWNEJ NA MOCY USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY, W TYM OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW

Obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Górnej Wisły” (PLB240001)

W granicach tego obszaru znajduje się 82% powierzchni gminy. Przedmiotem ochrony są gatunki ptaków wymienione w załączniku nr 2 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133), które spełniają kryteria określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteria wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1713) oraz ich naturalne siedliska.

Warunkiem zachowania przedmiotów ochrony jest prowadzenie gospodarki stawowej według tradycyjnej stosowanej na tym obszarze technologii oraz utrzymanie dotychczasowych funkcji Zbiornika Goczałkowickiego. Kluczowymi siedliskami dla ochrony gatunków ptaków w ostoi, występującymi na obszarze gminy są: Zbiornik Goczałkowicki (zwłaszcza jego zachodnia i południowa część, w której występują istotne dla bytowania ptaków siedliska łąk wilgotnych i podmokłych, szuwały i zarośla), stawy hodowlane, a także fragmenty lasu Bór. Stawy cechują się dość zmiennymi warunkami siedliskowymi, dostosowanymi do cyklu hodowli ryb. Znaczna powierzchnia zbiorników, towarzyszące im zbiorowiska szuwarowe, a po spuszczeniu wody – odkryte dno, zarastające zbiorowiskami terofitów zapewniają ptakom odpowiednie warunki do żerowania i lęgów. Mniejszą rolę odgrywa Wisła poniżej Zbiornika Goczałkowickiego, ponieważ jest uregulowana i ma umocnione brzegi oraz użytki rolne pomiędzy korytem Wisły a zabudową Goczałkowic-Zdroju.

Zdecydowana większość obszaru ostoi w granicach gminy została włączona do stref otwartych, gdzie dopuszczone są tylko funkcje z profilu podstawowego. W strefach tych znajdują się wszystkie siedliska kluczowe dla występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony, na których mogą być też wdrażane działania ochronne (Zbiornik Goczałkowicki i jego brzegi, stawy rybne: Maciek, Maciek Borowy, Maciek Kanałowy, Zabrzyszczak I – III oraz las Bór).

Część terenów, w granicach ostoi znalazła się w strefach zieleni i rekreacji (łącznie ok. 55 ha co stanowi niecałe 1,5% obszaru Natura 2000). Z wyjątkiem strefy 41SN są to tereny już użytkowane rekreacyjnie (m.in. Park Zdrojowy, staw Maciek Zdrojowy, Port Wisła Mała) lub przeznaczone w planach miejscowych na zieleni urządzoną (w rejonie ośrodka Ekocentrum), w tym jako wymagane tereny zieleni w strefach ochrony uzdrowskiej (park w sąsiedztwie lasu Bór). W tych strefach zieleni i rekreacji dopuszcza się, poprzez profil dodatkowy, szeroki wachlarz usług (sportu i rekreacji, kultury i rozrywki, handlu detalicznego, gastronomii, turystyki, nauki, edukacji, zdrowia i pomocy społecznej, z wykluczeniem dla stref 41SN i 43SN usług handlu detalicznego, nauki, zdrowia i pomocy społecznej). Jednocześnie w strefach tych określono wysoki udział powierzchni biologicznie czynnej (85%), co powinno przeciwdziałać nadmiernej presji inwestycyjnej (usługi będą jedynie uzupełniać przeznaczenie stref). Ponieważ tereny te sąsiadują z siedliskami, gdzie występują chronione gatunki ptaków, potencjalne użytkowanie usługowe może pośrednio wpłynąć na warunki ochrony na tych siedliskach. Zasadne jest, aby w przyszłych planach miejscowych ustalić właściwą skalę oraz lokalizację ewentualnej działalności usługowej, aby zminimalizować jej niekorzystny wpływ na ptaki, a w uzasadnionych przypadkach wykluczać zabudowę ograniczając usługi jedynie do niewielkiej skali użytkowego zagospodarowania terenu.

W pozostałej części obszaru specjalnej ochrony ptaków „Dolina Górnej Wisły” znajdują się głównie strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, a ponadto: strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową, strefy usługowe oraz strefy produkcji rolniczej – generalnie w nawiązaniu do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W 2 przypadkach dopuszcza się zabudowę nowych terenów (w planie miejscowym funkcja rolnicza) na łącznej powierzchni 2,3 ha. Są to użytki rolne położone w sąsiedztwie istniejącej zabudowy. Zabudowa tych terenów nie wpłynie negatywnie na chronione gatunki i związane z nimi siedliska.

Specjalny obszar ochrony siedlisk „Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki” (PLH240039)

W granicach tego obszaru znajduje się 34% powierzchni gminy – zachodnia część Zbiornika Goczałkowickiego wraz ze strefą przybrzeżną. Przedmiotem ochrony są siedliska przyrodnicze (3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*) oraz gatunki zwierząt (1355 Wydra *Lutra lutra*, 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*, 1145 Piskorz *Misgurnus fossilis*).

Obszar ten znalazł się w całości w strefach otwartych. Ustalenia dla tych stref minimalizują potencjalne negatywne oddziaływanie planu ogólnego na siedliska przyrodnicze i gatunki będące przedmiotem ochrony (rezygnacja z funkcji terenu dopuszczalnych poprzez profil dodatkowy).

Ocenia się, że ustalenia planu ogólnego powinny sprzyjać realizacji zadań ochronnych określonych w planie zadań ochronnych dla tego obszaru. Ustalenia planu generalnie utrzymują dotychczasowy sposób użytkowania tych terenów, natomiast nie mogą formułować szczegółowych wymogów w kontekście ochrony poszczególnych siedlisk i gatunków. Możliwe to będzie na etapie sporządzania planów miejscowych, jak również w procedurze uzyskiwania pozwoleń budowlanych.

W świetle powyższych ustaleń można uznać, że w wyniku przyjęcia projektu dokumentu nie wystąpi znaczące oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000 (obszaru specjalnej ochrony ptaków „Dolina Górnej Wisły” PLB240001, specjalnego obszaru ochrony siedlisk „Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki” PLH240039 oraz innych powiązanych z nimi obszarów sieci Natura 2000).

VI. POTENCJALNE ZMIANY ŚRODOWISKA W WYNIKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Brak przyjęcia projektowanego dokumentu uniemożliwiłby w przyszłości, po wygaśnięciu ważności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, z końcem 2025 r., uchwalenie nowego lub zmiany obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ani wydania decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego. Prowadziło by to do konieczności realizacji rozwoju przestrzennego gminy wyłącznie w oparciu o obecnie obowiązujące plany miejscowe.

Projekt planu ogólnego w zdecydowanej większości uwzględnia określone w planach miejscowych funkcje terenów oraz w znacznym stopniu uwzględnia wypracowane wcześniej parametry dotyczące zabudowy (wysokość, maksymalna powierzchnia zabudowy, minimalna powierzchnia biologicznie czynna). Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pokrywają cały obszar gminy. Plan ogólny wprowadza możliwość zabudowy na powierzchni 16,6 ha, gdzie zgodnie z obowiązującymi planami miejscowymi takiej możliwości nie ma. Jednocześnie rezygnuje się z możliwości zabudowy na terenach o powierzchni 28,5 ha (tereny infrastruktury technicznej gospodarowania wodami). W ogólnym bilansie powierzchnia terenów możliwych do zabudowy zmienia się nieznacznie. Plan ogólny w znacznym stopniu uwzględnia rozwiązania przestrzenne obecnego studium.

Brak realizacji projektu planu ogólnego spowoduje, że skala procesów urbanizacji nie ulegnie znaczącej zmianie. W wyniku jego przyjęcia nie zwiększy się istotnie pula terenów możliwych do zabudowy kubaturowej. Nowe tereny budowlane obejmują w głównej mierze pola orne. W strefach: gospodarczych, usługowych i wielofunkcyjnych może ogólnie zwiększyć się nieco intensywność zabudowy.

Ogólnie brak realizacji projektowanego dokumentu nie wpłynie znacząco na poziom presji na środowisko, a w szczególności w zakresie: ochrony wód, powietrza i gruntów, ochrony przed hałasem i polami elektromagnetycznymi. Nie zmieni się istotnie poziom ochrony cennych przyrodniczo obszarów i obiektów (w części przypadków poprawi poziom ochrony niektórych elementów przyrodniczych, zwłaszcza korytarzy ekologicznych, a w niektórych nieco go pogorszy). Projektowany dokument uwzględnia aktualne uwarunkowania z zakresu ochrony środowiska i jego zasobów.

VII. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

VII.1. WARUNKI ZDROWOTNE I BEZPIECZEŃSTWO LUDNOŚCI

Oddziaływanie na ludzi będzie się wiązało z kształtowaniem ogólnych warunków zdrowotnych i bioklimatycznych, na które pośredni wpływ wywiera w szczególności stan sanitarny powietrza, wód, gleb (zależności wynikające m.in. z wymienionych elementów środowiska omówiono w kolejnych punktach oceny). Bezpośrednie oddziaływanie na ludzi wynika z emisji zanieczyszczeń w postaci hałasu czy promieniowania elektromagnetycznego oraz wiąże się z bezpieczeństwem powszechnym w zakresie eliminacji zagrożeń np. wodnych (powódzie, podtopienia) i geologicznych (osuwanie się mas ziemnych, skutki eksploatacji złóż kopalin), a także z wpływem na ogólną jakość życia (warunki zamieszkania i użytkowania).

Hałas

Największe zagrożenie związane jest z imisją hałasu komunikacyjnego. Głównymi źródłami hałasu komunikacyjnego na terenie gminy są: linia kolejowa nr 139 relacji Katowice – Zawardów oraz droga krajowa nr 1. Ocenia się, że w związku z określeniem podstawowych i dodatkowych funkcji terenów w strefach funkcjonalnych nie nastąpi istotne zwiększenie zagrożenia imisją hałasu. Nowe tereny przypisane do stref, gdzie mogą być realizowane funkcje chronione przed hałasem (zakładając, że w strefach usługowych nie zlokalizują się np.: szkoły, szpitale itp.), zlokalizowane są w znacznej odległości od źródeł hałasu, co w świetle analizy imisji hałasu komunikacyjnego pozwala na stwierdzenie, że nie wystąpi zagrożenie przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu.

Nowe źródła hałasu mogą również powstać w związku z planowaną zabudową usługową lub produkcyjną (w strefie usługowej i gospodarczej). Dotyczy to zwłaszcza terenów przeznaczonych dotychczas w planach miejscowym jako tereny rolnicze lub tereny zieleni, przypisane do stref: 6SU i 12SU. Potencjalnie może to skutkować powstaniem nowych źródeł hałasu uciążliwych dla sąsiednich terenów mieszkaniowych – zaliczonych do strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną.

Ocenia się, że realizacja ustaleń projektu planu ogólnego, w powiązaniu z przewidywanymi przedsięwzięciami w zakresie ochrony przed hałasem oraz obowiązującymi normami emisji hałasu, może jedynie lokalnie spowodować pogorszenie klimatu akustycznego, głównie w czasie budowy obiektów budowlanych, kiedy to można się spodziewać krótkotrwałych, powtarzających się oddziaływań akustycznych. Skala uciążliwości akustycznej nowych form użytkowania terenu będzie w istotny sposób zależeć od długości realizacji określonych obiektów budowlanych, a także od ich funkcji.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – nieznaczne;

Odwracalność procesów – odwracalne;

Zasięg przestrzenny – miejscowy.

Zagrożenia wodne

Zagrożenie powodziowe w gminie Goczałkowice-Zdrój dotyczy głównie doliny Wisły. Zgodnie z opracowanymi mapami zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. W praktyce tereny te powinny

pozostawać wolne od zabudowy. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią znajdują się głównie w strefach otwartych, a ponadto zajmują niewielkie powierzchnie w strefach: komunikacyjnych, zieleni i rekreacji oraz usługowej. W strefach zieleni i rekreacji (37SN, 38SN), które częściowo znajdują się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, profil dodatkowy dopuszcza różne funkcje usługowe, co może wiązać się z zabudową terenu i zwiększyć ryzyko powodziowe.

Ponadto projekt planu ogólnego, z jednym wyjątkiem (nowy teren przewidziany do zabudowy w dolinie Potoku Goczałkowickiego, w strefie 12SU), respektuje potrzebę ochrony dolin rzecznych oraz innych terenów podmokłych przed zabudową, w celu unikania naturalnych zagrożeń wodnych.

Należy też zwrócić uwagę na fakt, iż planowana zabudowa spowoduje zmniejszenie ilości wód infiltrujących do gruntu, a zwiększenie spływów powierzchniowych, zwłaszcza w strefach aktywności gospodarczych, gdzie może wystąpić większy udział powierzchni nieprzepuszczalnych (dachy, parkingi). Zjawisko to będzie się nasilać zwłaszcza w warunkach wystąpienia silnych opadów w krótkim czasie. Przy braku skutecznie działającego systemu odprowadzania wód opadowych, w tym retencji, możliwe będzie występowanie lokalnych podtopień po intensywnych opadach deszczu. Plan ogólny z zasady nie może kreować konkretnych rozwiązań z zakresu retencji. Pośrednio jednak wpływa na możliwość kształtowania odpływu i retencji, poprzez określenie maksymalnej powierzchni zabudowy i minimalnej powierzchni biologicznie czynnej. W przypadku planu ogólnego gminy Goczałkowice-Zdrój zmierza to do umiarkowanego wzrostu dopuszczalnej powierzchni zabudowy i umiarkowanego zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej. Ponadto jego ustalenia (dobór stref) na ogół korzystnie wpływają na ochronę dolin przed zabudową i utrzymywanie naturalnej retencji dolinowej.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków – umiarkowane;

Odwracalność procesów – trudno odwracalne;

Zasięg przestrzenny – miejscowy.

Zagrożenie osuwaniem się mas ziemnych

Na terenie opracowania, ze względu na warunki budowy geologicznej oraz ukształtowanie terenu, zasadniczo nie występują warunki do tworzenia się osuwisk strukturalnych (osuwania się mas ziemnych). Na analizowanym obszarze nie rozpoznano osuwisk, ani innych zjawisk o charakterze ruchów masowych ziemi.

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłami emisji fal elektromagnetycznych są linie wysokiego napięcia i najwyższych napięć i stacje elektroenergetyczne, stacje bazowe telefonii komórkowej i nadajniki radiowe.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym wynika z przepisów ogólnie obowiązujących. W wyniku realizacji planu ogólnego nie nastąpi istotny wzrost zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym. Zakłada się, że poziom tego promieniowania w dającej się przewidzieć perspektywie powinien utrzymać się na poziomie zbliżonym do obecnego i nie będzie istotnym zagrożeniem dla ludzi.

Plan ogólny lokuje nowy teren, który w obowiązującym planie miejscowym ma funkcję rolniczą, w strefie wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (62SJ) na styku z przebiegiem linii wysokiego napięcia 110 kV, co stwarza potencjalne zagrożenie w przypadku zabudowy tego terenu. Zasadne jest, aby w przyszłym planie miejscowym wprowadzić linię zabudowy, która uniemożliwi lokalizację budynków mieszkalnych w zbyt bliskiej odległości od linii wysokiego napięcia.

Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej jest dopuszczalna niezależnie od ustaleń dokumentów planistycznych – na podstawie ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 604, ze zm.) – z uwzględnieniem Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448).

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – niewielkie;

Odwracalność procesów – odwracalne;

Zasięg przestrzenny – lokalny.

VII.2. ZWIERZĘTA I ROŚLINY ORAZ RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Wpływ na rośliny będzie się odbywał głównie poprzez zmniejszanie powierzchni terenów biologicznie czynnych oraz poprzez przekształcenia niektórych siedlisk przyrodniczych. Przeważnie przekształceniom będą podlegać użytki rolne, w większości użytkowane rolniczo jako grunty orne, miejscami też wieloletnie odłogi w fazie sukcesji drzew i krzewów.

Projekt planu ogólnego umożliwia zabudowę nowych terenów (w obowiązujących planach miejscowych niedopuszczonych do zabudowy). Dotyczy to na ogół terenów rolnych (przeważnie gruntów ornych). Miejscami fragmenty tych terenów pokryte są drzewami. Żaden z nowych terenów przewidzianych do zabudowy nie narusza rozpoznanych obszarów o podwyższonej wartości przyrodniczej. Prawie wszystkie wartościowe przyrodniczo obszary znalazły się w całości w strefach otwartych lub rzadziej w strefach zieleni rekreacji. W przypadku niektórych stref zieleni i rekreacji dopuszcza się w profilu dodatkowym tereny usług (przy zachowaniu 85% powierzchni biologicznie czynnej), które mogą potencjalnie oddziaływać na sąsiednie tereny o podwyższonych walorach przyrodniczych.

Rezygnuje się z możliwości zabudowy na obszarze określonym w planie miejscowym jako „teren infrastruktury technicznej gospodarowania wodami”, znajdującym się bezpośrednio za zaporą czołową Zbiornika Goczałkowickiego, włączając go do strefy otwartej. W praktyce możliwość zabudowy tego terenu jest mocno ograniczona.

Dla większości stref otwartych całkowicie wyeliminowano profil dodatkowy. W trzech przypadkach (21SO, 22SO, 29SO) dopuszczono jedynie tereny zieleni urządzonej. Powinno to minimalizować niekorzystny wpływ na siedliska przyrodnicze.

Plan ogólny ze względu na swój charakter nie może formułować wytycznych dotyczących ochrony miejsc cennych przyrodniczo. Dopiero na etapie planu miejscowego możliwe będzie doprecyzowanie funkcji terenów i zasad ochrony niektórych z nich. Ocenia się, że zagospodarowanie rekreacyjne większości terenów nie powinno prowadzić do obniżenia ich

walorów przyrodniczych. Istotne jest jednak zapewnienie ciągłości przestrzennej tych obszarów, w tym niewprowadzanie barier w swobodnym przemieszczaniu się zwierząt, a także ochrona zbiorników wodnych i mokradeł.

Wpływ na zwierzęta, będzie polegał głównie na zwiększeniu presji na pospolite zwierzęta, głównie synantropijne. Wpływ na ptaki oraz płazy i gady, jak również na gatunki większych ssaków, wykorzystujących tereny otwarte do bytowania i wędrówek będzie niewielki. Plan ogólny poprzez swoje ustalenia zasadniczo chroni cenne siedliska: wodne, wodno-błotne i leśne, będące miejscami bytowania i rozrodu cennych i chronionych gatunków zwierząt.

Projekt planu ogólnego uwzględnia przebieg najważniejszych korytarzy ekologicznych.

Korytarz ornitologiczny „Dolina Górnej Wisły” obejmuje prawie cały obszar gminy. W granicach tego korytarza wyznaczono najczęściej strefy otwarte, gdzie nie dopuszczono żadnych funkcji z profilu dodatkowego. Nowe tereny (w strefach wielofunkcyjnych lub usługowych), które w obowiązujących planach miejscowych nie były przeznaczone do zabudowy zajmują łącznie powierzchnię 9,4 ha. Są to tereny w sąsiedztwie istniejącej zabudowy. Ocenia się, że ustalenia planu ogólnego będą w niewielkim stopniu ingerować w funkcjonowanie tego korytarza, w tym jego drożność.

W przypadku korytarzy dla ryb i nietoperzy wpływ ustaleń planu ogólnego na ich funkcjonowanie i drożność będzie mało istotny. W przypadku korytarza ichtiologicznego „Korytarz Rzeki Mała Wisła” plan ogólny koryto rzeki włączył do stref otwartych. Należy jednak założyć, że niezależnie od tego ochrona koryta rzeki i jego regulacja będzie się odbywać niezależnie od ustaleń planu ogólnego. W przypadku wyznaczonych korytarzy dla nietoperzy należy podkreślić, że ich przebieg został wyznaczony w sposób orientacyjny, z wykorzystaniem materiałów kartograficznych w mniejszych skalach w stosunku do skali sporządzanego planu ogólnego. Tym niemniej będą one głównie przez strefy otwarte (wzdłuż koryta Wisły i brzegów Zbiornika Goczałkowickiego), gdzie również nie wprowadzono funkcji w profilu dodatkowym.

Przez obszar gminy przebiegają korytarze migracyjne dla ssaków drapieżnych i ssaków kopytnych. Korytarze znalazły się przeważnie w strefach otwartych, w których zrezygnowano z profilu dodatkowego lub rzadziej w strefach zieleni i rekreacji. Tylko przy granicy z gminą Czechowice-Dziedzice, w rejonie drogi krajowej nr 1, w granicach korytarza znalazły się fragmenty stref usługowych i gospodarczych, z czego 0,9 ha przypada na tereny, które w planach miejscowych są przeznaczone pod zieleni. Nie powinno to jednak przyczynić się do znaczącego pogorszenia drożności korytarza „KWISŁA-LPK”.

Przez obszar objęty ustaleniami projektu planu ogólnego przebiega również korytarz spójności obszarów chronionych M22 „Wisła”. Korytarz spójności obejmują w dużej części strefy otwarte lub strefy zieleni i rekreacji, ale również inne strefy: usługowe, górnictwa i komunikacyjne. Korytarz ten będzie podobnie jak korytarz teriologiczny doliną Wisły. W granicach tego korytarza plan ogólny nie dopuszcza nowych (nie ujętych w planach miejscowych) terenów do zabudowy.

W świetle powyższych ustaleń ocenia się, że ustalenia projektu planu ogólnego nie wpłyną znacząco negatywnie na funkcjonowanie korytarzy ekologicznych.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne i pozytywne;

Waga skutków negatywnych – niewielkie;

Odwracalność procesów – nieodwracalne;

Zasięg przestrzenny – ponadlokalny.

VII.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Oddziaływanie na wody należy rozpatrywać w dwóch aspektach: w kontekście ich stanu sanitarnego oraz w kontekście ich zasobów, w tym warunków odpływu i retencji. O wpływie na stan sanitarny wód decydować będzie ilość i sposób odprowadzania i stopień oczyszczenia potencjalnie powstających na tych terenach ścieków oraz naturalna odporność środowiska na zanieczyszczenia. W przypadku wód powierzchniowych płynących regeneracja może następować szybko, po ustaniu dopływu zanieczyszczeń. W przypadku wód podziemnych proces regeneracji będzie znacznie dłuższy. Stopień zagrożenia zanieczyszczeniami infiltrującymi z powierzchni terenu jest zróżnicowany, jednak przeważnie duży.

Zabudowa o charakterze mieszkaniowym i usługowym nie powinna powodować nadmiernej presji na jakość wód, przy założeniu sprawnie działającego systemu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. W przypadku gminy Goczałkowice-Zdrój tylko niewielka część jej obszaru – w strefie zabudowy – znajduje się poza obszarem aglomeracji, gdzie brak jest możliwości korzystania z systemu kanalizacji zbiorczej.

Naturalna retencja gruntowa zostanie nieco ograniczona na skutek wzrostu powierzchni nieprzepuszczalnych (ulic, chodników, parkingów, dachów budynków), zwłaszcza w wyniku włączenia do stref gospodarczych nowych terenów pod zabudowę. Zważywszy jednak na znaczący udział powierzchni biologicznie czynnej, należy założyć, że znaczna część wód opadowych z terenów zurbanizowanych, będzie w stanie zasilać wody podziemne.

Plan ogólny nie wprowadza nowych funkcji, które w szczególny sposób zagrażałyby stanowi ilościowemu i jakościowemu wód oraz wpłynęły negatywnie na sieć hydrograficzną. Dokument ten nie wpłynie istotnie na zwiększenie presji urbanizacyjnej (łączna powierzchnia terenów z możliwością zabudowy nie wzrośnie). Ocenia się, że wpływ ustaleń planu na wody będzie ogólnie mało znaczący, zwłaszcza, że dokument ten nie określa standardów w zakresie infrastruktury technicznej i ochrony środowiska.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – niewielkie;

Odwracalność procesów – częściowo odwracalne;

Zasięg przestrzenny – lokalny.

VII.4. KLIMAT I POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

W obszarach projektowanej zabudowy wystąpi wpływ na warunki mikroklimatyczne o miejscowym zasięgu – modyfikacje warunków mikroklimatycznych w wyniku wprowadzenia zabudowy i utwardzonych nawierzchni powodować będzie przede wszystkim zakłócenia naturalnej równowagi cieplno-wilgotnościowej i radiacyjnej tj. niższą wilgotność względną powietrza i wzrost radiacji. Projektowana zabudowa powodować będzie również problemy dodatkowej dostawy energii ze źródeł sztucznych – wypromieniowywanie ciepła w sezonie grzewczym.

Niekorzystny wpływ ustaleń projektu planu ogólnego na jakość powietrza atmosferycznego związany jest z wyznaczonymi terenami zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej, które będą źródłem emisji zanieczyszczeń głównie z procesów grzewczych i komunikacyjnych. Projekt ten nie przewiduje istotnego przyrostu nowych terenów inwestycyjnych, który mógłby skutkować istotnym zwiększeniem emisji zanieczyszczeń do atmosfery w skali całej gminy. Wzrost ilości źródeł zanieczyszczeń (głównie niskiej emisji) będzie raczej skutkiem wcześniejszych decyzji

planistycznych. Niekorzystne skutki będą odczuwalne głównie w gęściej zabudowanych częściach gminy, zwłaszcza w obrębie wklęsłych form ukształtowania terenu.

Wpływ źródeł grzewczych na stan sanitarny powietrza zależy przede wszystkim od technicznych parametrów zastosowanych urządzeń grzewczych (sprawność energetyczna, warunki spalania oraz warunki wprowadzania emisji zanieczyszczeń – parametry emitora) oraz zastosowanego rodzaju paliwa. Dla ochrony jakości powietrza konieczne jest w przypadku zabudowy istniejącej wyeliminowanie przestarzałych technologicznie urządzeń grzewczych oraz procedury spalania odpadów, natomiast w przypadku wyznaczonych nowoprojektowanych terenów zabudowy instalacja nowoczesnych systemów grzewczych o korzystnej dla środowiska charakterystyce energetyczno-emisyjnej. Kwestie te zasadniczo regulują przepisy odrębne. Wielkość emisji niezorganizowanej ze źródeł motoryzacyjnych zależy w głównej mierze od natężenia ruchu, jego struktury oraz czasu emisji. Wymagania w zakresie obsługi komunikacyjnej nowoprojektowanych terenów zabudowy są zróżnicowane. Natężenie ruchu w związku z obsługą komunikacyjną terenów zabudowy mieszkaniowej będzie niewielkie, w przypadku terenów usługowych, może być większe.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – nieznaczące;

Odwracalność procesów – odwracalne;

Zasięg przestrzenny – lokalny.

VII.5. POWIERZCHNIA ZIEMI I ZASOBY NATURALNE

Ochrona powierzchni ziemi polega na: zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności przez: racjonalne gospodarowanie, zachowanie wartości przyrodniczych, zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania, ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania, utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów, doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, jeżeli nie są one dotrzymane, zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych oraz zapobieganiu ruchom masowym ziemi i ich skutkom (art. 101 ustawy - Prawo ochrony środowiska).

Prognozowany wpływ na powierzchnię ziemi wiąże się głównie ze zmianami w ukształtowaniu (rzeźbie) terenu i przekształceniami pokrywy glebowej związanymi z procesem zabudowy terenu. Przekształcenia gleb będą dotyczyć przeważnie użytków rolnych IV klasy bonitacyjnej, ale miejscami również wysokiej III klasy bonitacyjnej. Spośród nowych terenów przewidzianych do zabudowy (włączonych głównie do stref usługowych) blisko 9 ha znajduje się na gruntach rolnych III klasy bonitacyjnej. W procedurze sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego konieczne będzie uzyskanie zgody właściwych organów na ich przeznaczenie na cele nierolnicze.

Realizacja nowych inwestycji budowlanych może powodować przekształcenia powierzchni ziemi, które wpłyną na zmianę stosunków wodnych, mieszanie wierzchnich warstw gruntu, niszczenie lub zaburzanie profili glebowych oraz pogorszenie ich właściwości. Bezpośredni wpływ na powierzchnię ziemi polegać będzie na usunięciu wierzchniej warstwy i wyłączeniu biologicznej czynności gleby (przekształcenie gruntów rolnych w terenach budowlanych). Wpływ realizowanych w nawiązaniu do ocenianego dokumentu inwestycji na powierzchnię ziemi będzie uzależniony od

rodzaju inwestycji. Ze względu na przewagę inwestycji polegających na realizacji zabudowy mieszkaniowej, głównie jednorodzinnej, wpływ ten będzie ogólnie niewielki (może powodować jedynie miejscowe przekształcenia powierzchni ziemi, polegające na zmianie ukształtowania terenu wskutek przemieszczania wierzchnich warstw gruntów oraz likwidacji lub zaburzeniu profili glebowych). Większych przekształceń można się spodziewać w strefach gospodarczych i usługowych, gdzie realizacja niektórych inwestycji może się wiązać z potrzebą znacznego przemodelowania powierzchni terenu, w szczególności podniesienia rzędnych terenu w obrębie niecek powstałych w związku z eksploatacją węgla kamiennego.

Usunięcie profilu glebowego i zmiany ukształtowania powierzchni ziemi w miejscach posadawiania budynków oraz wprowadzania powierzchni utwardzonych zasadniczo można uznać za nieodwracalne. Zaburzenia profilu gleby w związku z prowadzoną budową, w miejscach gdzie pozostanie powierzchnia biologicznie czynna - na której przywrócona zostanie szata roślinna, będą miały charakter długotrwały, lecz odwracalny.

W granicach gminy Goczałkowice-Zdrój występują udokumentowane złoża kopalin i wód leczniczych. Część z nich jest eksploatowana. Ich występowanie brano pod uwagę przy projektowaniu stref planistycznych. W strefach ochrony uzdrowiskowej (na terenie całej gminy), na mocy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, zabronione jest pozyskiwanie surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – niewielkie;

Odwracalność procesów – częściowo odwracalne;

Zasięg przestrzenny – miejscowy.

VII.6. KRAJOBRAZ I ZABYTKI

Ocena krajobrazu rozumianego w kategoriach estetycznych (jako zbiór bodźców, oddziałujących na różne zmysły użytkownika) ma charakter subiektywny. Przyjmuje się jednak powszechnie, że o atrakcyjności krajobrazu decyduje występowanie takich komponentów, jak urozmaicona rzeźba oraz użytkowanie terenów – w szczególności występowanie mozaiki lasów i wód oraz możliwość percepcji krajobrazu (zakres widoków, punkty kluczowe, ciągi widokowe, pozwalające na obserwację rozległych przestrzeni lub specyficznych elementów liniowych).

Według *Audyty krajobrazowego województwa śląskiego (2025)* na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój można wyróżnić 15 jednostek krajobrazowych. Jedną z nich została sklasyfikowana jako krajobraz priorytetowy „Jezioro Goczałkowickie” – obejmujący wody jeziora, jego brzegi, zaporę oraz część terenów poniżej zapory zbiornika. W audycie wyznaczono również: punkty widokowe (na zaporze czołowej Zbiornika Goczałkowice, przy ul. Wierzbowej – widok na Jezioro Goczałkowickie oraz dwa punkty widokowe na nabrzeżu portu na Zbiorniku Goczałkowickim) oraz ciąg widokowy biegnący wzdłuż zapory czołowej zbiornika, a także przedpole ekspozycji obejmujące wody jeziora.

Dla obszaru objętego krajobrazem priorytetowym sformułowano rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie ochrony i kształtowania ekosystemów, ich zespołów oraz struktury ekologicznej krajobrazu:

- zachowanie struktury typowego dla wielkopowierzchniowego zbiornika wodnego mozaikowego krajobrazu strefy brzegowej, w szczególności ekosystemów wód, szuwarów, torfowisk, zadrzewień łęgowych, namulisk;
- pozostawianie drzew obumierających i martwych, zwłaszcza starych drzew liściastych oraz dziuplastych, z wyjątkiem sytuacji stwarzających zagrożenie dla ludzi lub mienia.

Sformułowano również rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie osadnictwa, architektury, kompozycji, ładu przestrzennego oraz walorów estetycznych:

- uwzględnienie w nowo sporządzanych aktach planowania przestrzennego (...) potrzeby ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i fizjonomicznych, w tym opisanych w charakterystyce krajobrazu;
- niewprowadzanie obiektów budowlanych poza obiektami niezbędnymi do prowadzenia gospodarki wodnej, obiektami związanymi ze sportami i rekreacją wodną i obiektami małej architektury turystycznej dostosowanymi stylistycznie i materiałowo do charakteru krajobrazu oraz poza terenami zainwestowanymi i wyznaczonymi do zabudowy w obowiązujących w dniu uchwalenia audytu planach zagospodarowania przestrzennego;
- nielocalizowanie antropogenicznych dominant krajobrazowych ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wielkokubaturowych, wysokościowych lub wielkoobszarowych, w tym farm wiatrowych i fotowoltaicznych;
- zachowanie punktów i ciągów widokowych oraz powiązanych z nimi cennych fizjonomicznie elementów ekspozycji biernej, w tym opisanych w charakterystyce krajobrazu i wskazanych na załączniku kartograficznym;
- nieumieszczanie tablic i urządzeń reklamowych.

Powyższe rekomendacje plan ogólny realizuje poprzez zakwalifikowanie terenów w granicach krajobrazu priorytetowego głównie do stref otwartych, bez profilu dodatkowego. Wyjątek stanowią tereny już w większości zagospodarowane w strefach: zieleni i rekreacji, usługowej oraz infrastrukturalnej (zapora zbiornika). Ogólnie można stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego nie stanowią zagrożenia dla ochrony i kształtowania krajobrazu na obszarze „Jezioro Goczałkowickie”.

Generalnie ochronę przestrzeni wartościowej krajobrazowo na terenie gminy plan ogólny realizuje głównie poprzez nierozprzestrzenianie zabudowy oraz ograniczanie wysokości zabudowy. Warto też wspomnieć o wprowadzonych ograniczeniach co do możliwości lokalizacji elektrowni słonecznych i wiatrowych w strefach otwartych i strefach produkcji rolniczej, co powinno chronić otwarte przestrzenie przed niekontrolowanym rozwojem infrastruktury OZE i tym samym chronić harmonijnie ukształtowane krajobrazy rolnicze przed ich zaburzaniem.

W stosunku do wartości dziedzictwa kulturowego związanych z obszarami i obiektami zabytkowymi plan ogólny nie wprowadza żadnych ustaleń. Dobór stref planistycznych umożliwia ochronę obszarów i obiektów zabytkowych poprzez plany miejscowe.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne i pozytywne;

Waga skutków negatywnych – niewielkie;

Odwracalność procesów – nieodwracalne;

Zasięg przestrzenny – lokalny.

VII.7. OBSZARY OCHRONY UZDROWISKOWEJ

Ustalenia projektu planu ogólnego zmierzają do zapewnienia, zgodnie z wymogami ustawy *o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych*, odpowiedni udział terenów zieleni (grunty pokryte roślinnością trwałą lub sezonową) w strefach ochrony uzdrowiskowej „A” i „B” oraz terenów biologicznie czynnych (nawierzchnia ziemna urządzona w sposób zapewniający naturalną wegetację) w strefie ochrony uzdrowiskowej „C”.

W przypadku strefy „A” (powierzchnia ok. 139 ha), gdzie należy zapewnić minimum 65% udział terenów zieleni (ok. 90 ha), wymóg ten zapewniają głównie strefy SO i SN, które obejmują m.in. tereny lasów oraz zieleni urządzonej, w tym Park Zdrojowy w centralnej części uzdrowiska – łącznie strefy te zajmują nieco ponad 95 ha. Biorąc pod uwagę spełnienie wymogu terenów zieleni w strefach SO na poziomie 95% (60 ha), a w strefach SN na poziomie 85% (21 ha), przy czym w strefie z Parkiem Zdrojowym jest to 75% (5 ha), to zapewniony jest udział terenów zieleni na poziomie 86 ha. Ustawowy wymóg (brakujące 4 ha) uzupełniają tereny zieleni znajdujące się w obrębie stref SU, które w większości objęte są formami ochrony zabytków, w tym ochrony zieleni, i podlegać będą ograniczeniom w zagospodarowaniu i kształtowaniu nowej zabudowy. Ustalenia POG zapewniają więc udział terenów zieleni w strefie „A” na poziomie co najmniej 91 ha, biorąc też pod uwagę, że na pozostałych strefach SU powstaną tereny zieleni w ramach wymaganego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

W przypadku strefy „B” (powierzchnia ok. 675 ha) wymóg zapewnienia terenów zieleni na poziomie 50% (ok. 338 ha) zapewniają głównie strefy SO i SN – łącznie stanowią ok. 393 ha. Spełnienie wymogu terenów zieleni w strefach SO na poziomie 95% (343 ha) już zapewnia wymagany udział. Ustalenia POG zapewniają więc udział terenów zieleni na w strefie „B” na dużo większym poziomie od wymaganego, zakładając że w pozostałych strefach planistycznych, zwłaszcza strefach SN, powstaną tereny zieleni w ramach wymaganego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

W obrębie strefy „C” (powierzchnia ok. 3 940 ha w granicach gminy) do spełnienia wymogu udziału terenów biologicznie czynnych należy zabezpieczyć nie mniej 1 773 ha, z wymaganego 45% udziału zieleni. Tylko powierzchnia Zbiornika Goczałkowickiego, wynosząca blisko 3 124 ha, stanowi już 79% udziału powierzchni w obrębie strefy „C” na obszarze gminy.

Jak wynika z powyższej analizy ustalenia planu ogólnego nie naruszają wymogów ochrony uzdrowiskowej w zakresie udziału terenów zieleni i powierzchni biologicznie czynnej. Wszelkie inne wymogi ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, w tym w zakresie zakazów realizacji inwestycji i przedsięwzięć, będą kontrolowane na podstawie przepisów odrębnych.

VII.8. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Skutki realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na środowisko będą mieć oddziaływanie lokalne. W tym kontekście należy uznać, że nie występuje znaczące transgraniczne oddziaływanie na środowisko w rozumieniu art. 104 Ustawy z dnia 3 października 2009 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

VIII. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Konieczność rozpatrywania rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań zawartych w projekcie ocenianego dokumentu (a także rozwiązań kompensujących), zachodzi w przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań (w rozumieniu art. 3 pkt 17 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku [...]) na obszar Natura 2000. Biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg projektu planu ogólnego, w prognozie wykluczono możliwość wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów. Wobec tego nie wystąpiła konieczność rozpatrywania rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie w rozumieniu art. 54 ust. 2 pkt 3 lit. b ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku (...).

Plan ogólny nie określa zasad ochrony środowiska, a jedynie funkcje terenów (podstawowe i dodatkowe), ponadto określa wskaźniki decydujące o intensywności przyszłej zabudowy i zagospodarowania terenu.

Do działań zapobiegających lub ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko można zaliczyć:

- przyporządkowanie, z wyjątkiem obszarów już zagospodarowanych, terenów w granicach obszaru Natura 2000 głównie do stref otwartych oraz wykluczenie funkcji dopuszczalnych poprzez profil dodatkowy;
- przyporządkowanie siedlisk przyrodniczych istotnych dla zachowania gatunków chronionych w ramach obszarów Natura 2000 wyłącznie do stref otwartych oraz wykluczenie funkcji dopuszczalnych poprzez profil dodatkowy;
- wykluczenie możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz elektrowni słonecznych (farm fotowoltaicznych) w granicach stref otwartych;
- objęcie obszarów w granicach korytarzy ekologicznych głównie strefami otwartymi lub strefami zieleni i rekreacji;
- wykluczenie możliwości realizacji nowej zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (z wyjątkiem strefy 19SU) – zaliczenie tych terenów głównie do strefy otwartej;
- ograniczanie powierzchni zabudowy i utrzymywanie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnej w strefach, w celu: ograniczania spływu powierzchniowego i zapewnienia infiltracji wód opadowych i roztopowych do gruntu, ograniczania skutków niskiej emisji, w tym zapewnienia korzystnych warunków przewietrzania;
- ochrona dolin rzecznych poprzez objęcie ich głównie strefą otwartą lub strefą zieleni i rekreacji;
- nieposzerzanie stref o nowe tereny, gdzie mogą być dopuszczone w planach miejscowych funkcje chronione przed hałasem – w miejscach zagrożonych przekroczeniem dopuszczalnego poziomu hałasu.

IX. PROPONOWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

W związku z tym, że realizacja planu ogólnego następuje poprzez sporządzanie planów miejscowych zawierających ustalenia zgodne z ocenianym dokumentem (i wydawanych na ich podstawie decyzji o pozwoleniu na budowę), skutki realizacji projektu planu ogólnego wyrażać się będą we wpływie na środowisko konkretnych inwestycji, dla których plan ogólny wyznacza ogólne ramy. Ocenę skutków realizacji planu ogólnego należy przeprowadzać poprzez zbadanie wpływu na środowisko miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trybie art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ("w celu oceny aktualności planu ogólnego [...] wójt gminy dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy [...]"). Ocena aktualności planu ogólnego i analiza powinna być dokonywana nie rzadziej niż raz na cztery lata, co najmniej raz w trakcie kadencji rady gminy (art. 32 ust. 2 cyt. ustawy).

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym narzuca obowiązek sporządzania planów miejscowych w zgodności z planem ogólnym, co powinno zapewnić respektowanie jego ustaleń, określonych w ocenianym dokumencie. Niemniej, w trakcie analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym (obejmującej również ocenę aktualności planów miejscowych), należy skontrolować skuteczność realizacji dokumentu poprzez zbadanie stopnia zgodności planów miejscowych z planami ogólnymi w zakresie:

- wykorzystania przestrzeni (zasięgu terenów o różnym przeznaczeniu lub o różnych zasadach zagospodarowania, w szczególności terenów przeznaczonych pod zabudowę);
- szczegółowego przeznaczenia terenów, zwłaszcza w zakresie dopuszczalnych funkcji usługowych i produkcyjnych;
- parametrów i wskaźników urbanistycznych (dopuszczalna intensywność i powierzchnia zabudowy, minimalny udział terenu biologicznie czynnego, wysokość zabudowy);
- sposobów zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów (innych niż ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), w tym terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

W dłuższej perspektywie można dokonać oceny skutków realizacji planu ogólnego wykorzystując niektóre wskaźniki dotyczące, m.in., powierzchni terenów zieleni urządzonej, liczby mieszkańców objętych systemem kanalizacji, czy miejsc parkingowych. Analizę zgodności wykorzystania przestrzeni należy dokonać metodami GIS, wykorzystując w tym celu aktualne mapy zasadnicze i zdjęcia lotnicze.

W razie stwierdzenia potencjalnego wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko organ ochrony środowiska powinien zobowiązać podmiot korzystający ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego, zgodnie z przepisami ustawy - Prawo ochrony środowiska. W przypadku wystąpienia szkód w środowisku lub niedopełnienia przez podmiot korzystający ze środowiska przepisów o ochronie środowiska, należy zastosować adekwatne środki, przewidziane w przywołanej ustawie, z uwzględnieniem przepisów ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

X. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko dotyczy projektu planu ogólnego gminy Goczałkowice-Zdrój, obejmującego obszar całej gminy, sporządzonego zgodnie z Uchwałą Nr III/30/2024 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 13 grudnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Goczałkowice-Zdrój oraz o przystąpieniu do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Plan ogólny jest obowiązkowym dokumentem planistycznym, sporządzanym na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z tą ustawą celem sporządzenia planu ogólnego jest określenie: stref planistycznych i gminnych standardów urbanistycznych oraz w razie potrzeby: obszarów uzupełnienia zabudowy i obszarów zabudowy śródmiejskiej. Ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy.

Prognozę oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego sporządzono zgodnie z przepisami art. 51 i 52 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zgodnie z art. 53 tej ustawy zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Tychach.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego zawiera następujące zasadnicze elementy: (1) charakterystykę i ocenę stanu środowiska (w podziale na podstawowe elementy środowiska) wraz z określeniem głównych problemów ochrony środowiska na obszarze gminy, w tym istotnych z punktu widzenia projektu planu ogólnego oraz prognozowanych zmian w środowisku w przypadku braku realizacji projektu dokumentu; (2) część prognostyczną, zawierającą ocenę skutków realizacji projektowanych ustaleń polityki przestrzennej na poszczególne komponenty środowiska, w tym na zdrowie ludzi, z uwzględnieniem wpływów skumulowanych (wzajemnych oddziaływań poszczególnych elementów środowiska), a także: ocenę projektowanego dokumentu pod względem stopnia uwzględnienia zasad określonych w dokumentach rangi międzynarodowej i krajowej, proponowane działania ograniczające potencjalny negatywny wpływ skutków realizacji projektu planu ogólnego na środowisko oraz sposoby monitorowania realizacji projektu planu ogólnego.

W pierwszej części opracowania oceniono cechy i aktualny stan środowiska na terenach objętych projektem (w granicach całej gminy) z uwzględnieniem otoczenia. Z oceny tej wynikają główne uwarunkowania, jakie wpływają na rozwiązania planistyczne, w tym ograniczenia zagospodarowania przestrzennego. Stanowi to kontekst, w jakim oceniono wpływ ustaleń planu na szeroko rozumiane środowisko.

Budowa geologiczna i ukształtowanie terenu oraz warunki gruntowe nie powodują znaczących ograniczeń w zagospodarowaniu terenu. Część terenów, położonych w dolinach rzecznych charakteryzuje się niekorzystnymi warunkami gruntowo-wodnymi (są podmokłe lub płytko zalegają wody gruntowe).

W granicach gminy znajdują się w części: 2 złoża węgla kamiennego: „Pawłowice” i „Kobiór-Pszczyna”, złoża węgla kamiennego i metanu „Silesia”, złoża metanu pokładów węgla „Silesia Głęboka”, złoża torfu „Rudołtowice” oraz złoża wód leczniczych „Goczałkowice Zdrój I”. Złoża: „Silesia”, „Rudołtowice” i Goczałkowice Zdrój I” są eksploatowane (zostały dla nich wyznaczone obszary i tereny górnicze).

Wartość bonitacyjna gleb użytkowanych rolniczo jest ogólnie wysoka. Znaczny jest udział gleb III klasy (blisko połowa). Około połowy gruntów przypada na IV klasę, a na grunty najslabsze (V i VI klasa) tylko 5%. Większość gleb na terenie gminy jest użytkowana rolniczo.

Obszar gminy cechują sprzyjające warunki klimatyczne - panuje łagodny klimat umiarkowanie ciepłego piętra klimatycznego, o korzystnych warunkach termicznych i długim okresie wegetacji roślin. Korzystne warunki topoklimatyczne występują w obrębie wyżej położonych części stoków. Niekorzystne warunki występują głównie w obrębie wklęsłych form terenowych, zwłaszcza w obrębie doliny Wisły, gdzie występują sprzyjające warunki do tworzenia się mgieł oraz zastoisk chłodnego powietrza. W tych przypadkach głównym problemem mogą być predyspozycje terenu do koncentracji zanieczyszczeń w powietrzu.

Na analizowanym obszarze największy wpływ na jakość powietrza atmosferycznego ma tzw. niska emisja, emisja liniowa (zanieczyszczenia komunikacyjne) oraz w mniejszym stopniu emisja wysoka, pochodząca z przemysłu i energetyki – głównie z zakładów znajdujących się w Czechowicach-Dziedzicach, Bielsko-Białej oraz na terenie aglomeracji rybnickiej i katowickiej. W przypadku obszarów gminy ze zwartą zabudową jednorodzinną na pierwszy plan wysuwa się niska emisja pochodząca z lokalnych kotłowni, głównie budynków jednorodzinnych opalanych węglem. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń, przy ul. Parkowej, wskazują na brak przekroczenia w roku 2024 wartości dopuszczalnych. Można zauważyć, że następuje stopniowa poprawa jakości powietrza.

Przez obszar gminy przebiega dział wodny oddzielający zlewnię Potoku Goczałkowickiego od obszaru odwadnianego bezpośrednio do Wisły. Goczałkowice-Zdrój leżą na obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Małej Wisły. Środkowa część miejscowości jest położona w zlewni Potoku Goczałkowickiego, natomiast północny fragment gminy znajduje się w zlewni Pszczyнки. Są to lewostronne dopływy Wisły.

Ocena jakości wód Wisły i Zbiornika Goczałkowickiego (RW200006211179, RW200023211179, RW20001121199) określa potencjał ekologiczny jako umiarkowany lub słaby (poniżej Zbiornika Goczałkowickiego), stan chemiczny poniżej dobrego i stan ogólny jako zły.

Ważnym elementem sieci hydrograficznej są zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego (zbiornik zaporowy oraz kompleks stawów hodowlanych). Na Zbiorniku Goczałkowickim (w Łące, poza granicą administracyjną gminy), istnieje ujęcie brzegowe wód powierzchniowych pobieranych w ramach systemu wodociągowego Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów SA w Katowicach. Dla ujęcia brzegowego wód powierzchniowych "Goczałkowice" utworzono strefę ochronną.

Mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego, publikowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”, obejmują w granicach gminy dolinę Wisły. Mapy te wskazują: obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (44,8 ha), obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (67,6 ha), obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (76,0 ha) oraz obszary zagrożone zalaniem w przypadku zniszczenia wału przeciwpowodziowego (225,2 ha).

Zasoby wód podziemnych piętra czwartorzędowego zaliczono do Użytkowego Poziomu Wód Podziemnych (UPWP) Rejonu Małej Wisły (Q-II). Przyjmuje się, że zasilanie wodami opadowymi i roztopowymi odbywa się na całej powierzchni zbiornika. Wody podziemne z poziomów czwartorzędowych są czerpane ujęciami wierconymi. Ujmowane wody nie są wykorzystywane do zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną.

Obszar gminy charakteryzuje się znaczną różnorodnością siedlisk i związanej z nimi roślinności. Występują zbiorowiska leśne, zaroślowe, wodne, szuwarowe, łąkowo-pastwiskowe, segetalne, ruderalne, terofitów zarastających odsłonięte dna zbiorników wodnych oraz roślinność kształtowana przez człowieka.

Najbardziej wartościowym z przyrodniczego punktu widzenia typem roślinności są zbiorowiska wodne, szuwarowe oraz zbiorowiska terofitów zarastających odsłonięte dna zbiorników wodnych, związane z głównie z wodami stojącymi (stawy rybne i pojedyncze starorzecze na lewym brzegu Wisły), a także z wodami płynącymi (Wisła poniżej Zbiornika Goczałkowickiego). Znaczna różnorodność siedliskowa przekłada się na występowanie rzadkich, chronionych i zagrożonych gatunków roślin, które związane są przede wszystkim ze starorzeczami, stawami hodowlanymi, Zbiornikiem Goczałkowickim i terenami leśnymi. Zbiorowiska leśne z zadrzewieniami zajmują niewielką powierzchnię. Największą wyspę leśną stanowi las Bór. Dominujący udział mają w nim siedliska leśne – las mieszany wilgotny i las wilgotny.

Głównym elementem fauny są liczne gatunki ptaków, w tym chronionych, występujące przede wszystkim na Zbiorniku Goczałkowickim (głównie w jego zachodniej i południowej części) oraz w pozostałej części doliny Wisły. Stwierdzono na nim łącznie 258 gatunków ptaków, w tym 113 gatunków lęgowych. Najbardziej atrakcyjnym dla ptaków obszarem zbiornika jest jego część zachodnia oraz południowa, gdzie koncentrują się szczególnie istotne dla wielu gatunków podmokłe łąki oraz szuvary i zakrzaczenia, a także stawy poniżej zapory czołowej wraz z otaczającymi terenami również stanowią atrakcyjne siedlisko dla cennej ornitofauny. W obrębie gminy stwierdzono występowanie co najmniej 11 gatunków płazów i gadów, w tym dwóch gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej – kumaka nizinnego oraz żółwia błotnego. Ssaki to przede wszystkim gatunki terenów otwartych i strefy ekotonowej, m.in. sarna, lis i zając. Najcenniejsze gatunki, występujące w dolinie Wisły, to wydra oraz bóbr europejski, wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej.

Według Opracowania ekofizjograficznego do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego (2015), przez obszar opracowania przebiegają różne typy korytarzy ekologicznych: ichtiologiczne, chiropterologiczne, teriologiczne oraz korytarze spójności obszarów chronionych.

W obrębie Goczałkowic-Zdroju formami ochrony przyrody, ustanowionymi na mocy ustawy o ochronie przyrody, są obszary Natura 2000: obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Górnej Wisły” (PLB240001), wyznaczony dla ochrony populacji dziko występujących ptaków oraz specjalny obszary ochrony siedlisk „Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki” (PLH240039), wyznaczony w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt.

Do podstawowych problemów ochrony środowiska należą: zagrożenie dla terenów wartościowych przyrodniczo, zagrożenie dla funkcjonowania korytarzy ekologicznych, jakość powietrza, presja na wody, wyłączanie gruntów z produkcji rolnej oraz utrata potencjału użytkowego gleb, zagrożenie powodziowe oraz hałas komunikacyjny.

Oceniono, że w wyniku przyjęcia projektu dokumentu nie wystąpi znaczące oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000 oraz innych powiązanych z nim obszarów sieci Natura 2000. Plan ogólny nie wpłynie też znacząco negatywnie na inne obszary ochrony przyrody.

W dalszej części oceniono wpływ ustaleń projektu planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska, w tym zgodność jego ustaleń z aktami prawnymi regulującymi zasady korzystania ze środowiska.

Ustalono, że brak realizacji projektowanego dokumentu nie wpłynie istotnie na poziom presji na środowisko. Negatywne oddziaływanie na środowisko ustaleń planu ogólnego będzie ogólnie niewielkie. Wynika to z faktu, że wystąpi tylko niewielki przyrost nowych terenów (potencjalnie inwestycyjnych).

Oceniając wpływ na ludzi stwierdza się, że ustalenia planu ogólnego nie powinny wpłynąć znacząco na zwiększenie zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa ludności. Najistotniejsze zagrożenia mogą być związane z emisją hałasu od głównych dróg i linii kolejowej, zagrożeniem powodziowym oraz emisją fal elektromagnetycznych od linii wysokiego napięcia. Potencjalne konflikty i zagrożenia powinny być minimalizowane na etapie sporządzania planów miejscowych.

Wpływ na rośliny będzie się odbywał głównie poprzez zmniejszanie powierzchni terenów biologicznie czynnych oraz poprzez przekształcenia niektórych siedlisk przyrodniczych. Przeważnie przekształceniom będą podlegać użytki rolne, w większości użytkowane rolniczo jako grunty orne, miejscami też wieloletnie odłogi w fazie sukcesji drzew i krzewów.

Projekt planu ogólnego umożliwia zabudowę nowych terenów (w obowiązujących planach miejscowych niedopuszczonych do zabudowy). Żaden z nowych terenów przewidzianych do zabudowy nie narusza rozpoznanych obszarów o podwyższonej wartości przyrodniczej. Prawie wszystkie wartościowe przyrodniczo obszary znalazły się w całości w strefach otwartych lub rzadziej w strefach zieleni rekreacji. Jednocześnie rezygnuje się z możliwości zabudowy na obszarze określonym w planie miejscowym jako „teren infrastruktury technicznej gospodarowania wodami”, znajdującym się bezpośrednio za zaporą czołową Zbiornika Goczałkowickiego, włączając go do strefy otwartej.

Wpływ na zwierzęta, będzie polegał głównie na zwiększeniu presji na pospolite zwierzęta, głównie synantropijne. Wpływ na ptaki oraz płazy i gady, jak również na gatunki większych ssaków, wykorzystujących tereny otwarte do bytowania i wędrówek będzie niewielki. Plan ogólny poprzez swoje ustalenia zasadniczo chroni cenne siedliska: wodne, wodno-błotne i leśne, będące miejscami bytowania i rozrodu cennych i chronionych gatunków zwierząt.

Projekt planu ogólnego uwzględnia przebieg najważniejszych korytarzy ekologicznych. Może wystąpić tylko niewielki niekorzystny wpływ na funkcjonowanie korytarzy: ornitologicznego „Dolina Górnej Wisły”, korytarzy migracyjnych dla ssaków drapieżnych i ssaków kopytnych oraz korytarza spójności obszarów chronionych „Wisła”, bez znaczącego pogorszenia ich drożności.

Do ograniczenia negatywnego wpływu na rośliny, a zwłaszcza zwierzęta przyczyni się rezygnacja w profilu dodatkowym z możliwości lokalizacji terenów elektrowni słonecznych i wiatrowych w strefach otwartych.

Zabudowa o charakterze mieszkaniowym i usługowym nie powinna powodować nadmiernej presji na jakość wód, przy założeniu sprawnie działającego systemu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. W przypadku gminy Goczałkowice-Zdrój tylko niewielka część jej obszaru – w strefie zabudowy – znajduje się poza obszarem aglomeracji, gdzie brak jest możliwości korzystania z systemu kanalizacji zbiorczej. Plan ogólny nie wprowadza nowych funkcji, które w szczególny sposób zagrażałyby stanowi ilościowemu i jakościowemu wód oraz wpłynęły negatywnie na sieć hydrograficzną.

Projekt planu ogólnego nie przewiduje przyrostu nowych terenów inwestycyjnych, który mógłby skutkować istotnym zwiększeniem emisji zanieczyszczeń do atmosfery w skali całej gminy. Wzrost ilości źródeł zanieczyszczeń (głównie niskiej emisji) będzie raczej skutkiem wcześniejszych decyzji planistycznych. Niekorzystne skutki będą odczuwalne głównie w gęściej zabudowanych częściach gminy, zwłaszcza w obrębie wklęsłych form ukształtowania terenu.

Prognozowany wpływ na powierzchnię ziemi wiąże się głównie ze zmianami w ukształtowaniu (rzeźbie) terenu i przekształceniami pokrywy glebowej związanymi z procesem zabudowy terenu. Przekształcenia gleb będą dotyczyć przeważnie użytków rolnych IV klasy bonitacyjnej, ale miejscami również wysokiej III klasy bonitacyjnej. Spośród nowych terenów przewidzianych do zabudowy (włączonych głównie do stref usługowych) blisko 9 ha znajduje się na gruntach rolnych III klasy bonitacyjnej.

Na terenie gminy występuje obszar krajobrazu priorytetowego „Jezioro Goczałkowickie”. Ogólnie można stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego nie stanowią zagrożenia dla ochrony i kształtowania krajobrazu na tym obszarze. Generalnie ochronę przestrzeni wartościowej krajobrazowo na terenie gminy plan ogólny realizuje głównie poprzez nierozprzestrzenianie zabudowy oraz ograniczanie wysokości zabudowy, a także poprzez ograniczenia co do możliwości lokalizacji elektrowni słonecznych i wiatrowych w strefach otwartych i strefach produkcji rolniczej.

W stosunku do wartości dziedzictwa kulturowego związanych z obszarami i obiektami zabytkowymi plan ogólny nie wprowadza żadnych ustaleń. Dobór stref planistycznych umożliwia ochronę obszarów i obiektów zabytkowych poprzez plany miejscowe.

Projekt planu ogólnego zawiera rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. Dotyczą one obszarów o wiodącej funkcji przyrodniczo-krajobrazowej i rolniczo-leśnej, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony wód, ochrony powietrza, a także ochrony przed hałasem oraz promieniowaniem elektromagnetycznym.

Katowice, 22.04.2026 r.

OŚWIADCZENIE

Ja, niżej podpisany, Wiesław Konieczny, pełniąc funkcję kierującego zespołem autorów *Prognozy oddziaływania na środowisko do projektu planu ogólnego gminy Goczałkowice-Zdrój*, oświadczam, iż spełniam wymagania art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1112). Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Wiesław Konieczny

